

Lastniki in izdajatelji: Okrajni odbori SZDL Crnomelj, Kočevje in Novo mesto. — Izhaja vsak petek. — Urejuje uredniški odbor. — Odgovorni urednik Tone Gosnik. — Uredništvo in uprava: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 25. — Poštni predal 33. — Telefon uredništva in uprave 127. — Tekoči račun pri Mestni hranilnici v Novem mestu 616-H-T-24. — Letna naročnina 480 din, polletna 240 din, četrletna 120 din. — Tiska Tiskarna «Slov. poročevalca» v Ljubljani.

Dolenjski list

Tednik okrajev Črnomelj, Kočevje in Novo mesto

OD TEDNA DO TEDNA

Malokaterga suverena daljne, toda prijateljske dežele je Jugoslavija tako topla in prijateljsko sprejeta, kakor Nj. Vel. cesarja Haile Selassija. Pa tudi ni čudno, da je srečanje državnikov dveh dežel poteklo v tako prisrčnem in prijateljskem vzdušju, saj sta si oanašnji zgodovini Etiopije in Jugoslavije v mnogem podobni. Obe državi sta bili žrtvi nasilja, obe sta se mu junsko uprili in naposled izbolevali svobodo.

Ob obisku cesarja Haile Selassija je bila mnogokrat poudarjena istovetnost osnovnih pogledov državnikov dveh dežel glede na mednarodne odnose. Tako Jugoslavija kakor Etiopija sta bili po drugi svetovni vojni v prvih vrstah tistih, ki se borijo za enakopravnost narodov, za njihovo nacionalno neodvisnost in za spoštovanje pravic malih narodov. Problemi in ovire, ki jih v povojnem razvoju premagujeta Jugoslavija in Etiopija, so sicer različni po zunanji obliki, toda njihovo bistvo je isto — boj, usmerjen h gospodarskemu, kulturnemu in sploh k družbenemu napredku in boljšemu življenju ljudstva.

In naposled, obisk etiopskega cesarja in njegovi razgovori z našimi vojskovi so tudi velika manifestacija sil, ki hočejo v miru in prijateljstvu delati za blaginjo in lepši jutrišnji dan ne samo naših dveh držav, marveč vsega sveta.

Poročila o zaključku ženevskih razgovorov o Indokini so sredi minulega tedna potisnila v ozadje vse druge vesti o svetovnem dogajanju. Ob zori 21. julija so na obali Zenevskega jezera sprejeti sklep, naj tisoče kilometrov aaleč in Indokini preneha vojna. Bilanca morje med osvobodilno Ho Si Minhovo vojsko in Bao Dajevimi oziroma francoskimi četami je kaj žalostna, saj je n. pr. samo v francoskih uniformah padlo okoli 100.000 ljudi, desetisoči pa so bili ranjeni. V osemih letih, kolikor je trajala vojna, se je francoska blaginja zmanjšala za 283 milijard frankov, kar tudi za velesilo ni malo, zlasti če se gre nekdo nesmiselno vojno.

Ko zdaj po premirju svetovni tisk in radio komentirata razmere v Aziji, ne moreta mimo francoskega ministrskega predsednika Mendés-Francea, saj je mnilo komaj 30 dni, odkar je na govorniškem odru Bourbonske palače v Parizu izrazil pripravljenost, odstraniti osnovni irancoski, za Korejo pa tudi mednarodni problem. Svoj sklep, ki je bil pred mesecem dni na videz neustvarljiv, je v rekordnem času uresničil. Mendés-France je prvi izmed francoskih politikov, ki je zares stobil, kar je obljubil. Njegovi predniki v vladi so zmeral le obetali, obljubam pa so sledili hudi porazi na bojiščih daljne Indokine. Skrajna vse generacije francoskih oficirjev, izsolanih po vojni, so bile likvidirane v tej kolonialni deželi.

Toda Mendés-Franceov uspeh v Zenevi se ni odstranil vseh težav, ki tarejo Francijo. Zanjo so zdaj zlasti prečeta vprašanja, ki se tičejo gospodarstva, severtnoarjskih posesti, evropske obrambne skupnosti itd. Če bo sedanji ministrski predsednik tudi v prihodnosti pokazal toliko čuta za stvarnost, kolikor ga je doslej, bodo njegovi napori po ženevskem uspehu dosti otašani, čeprav je vmes še mnogo drugih dokaj pomembnih činitejlev.

Komaj so se podpisali na ženevski deklaraciji posušili, pa se že stari problemi, ki razdirajo sedanji svet, ponovno pojavljajo v tej ali oni obliki. Čeprav je konec indokitske vojne hkrati poraz tiste politike, ki ni hotela pomirjenja, vendar je bilo tudi to premirje v znamenju sigre velikih okrog ostalih spornih problemov.

Bilka za aprestiza med dvema vojnima se nadaljuje. Taktika postopnega osvajanja novih položajev (ali pa izgubljenih v ženevskem zaključku) se že kaže v novih akcijah. Moskva predlaga novo mednarodno konferenco z namenom, da bi jo uporabila, podobno kakor berlinsko, za nov poskus trgovine na skontinentalni ravni. Dulles to konferenco odklanja iz razumljivih razlogov, prihaja pa na dan s svojo staro idejo o čimprejšnji sklenitvi obrambne zveze v Jugovzhodni Aziji. Ostali udeleženci velike sigre se niso izrekli svojih mnenj glede nadaljnega reševanja mednarodnih problemov.

Hvala ti - Bela krajina!

Nepozabni vtisi z veličastne proslave Dneva vstaje v Zlebu pri Črnomlju - 80.000 ljudi se je udeležilo vseh proslav v Beli krajini - Na slavnostnem zborovanju v Črnomlju je govoril predsednik Izvršnega sveta LRS Doris Kraigher

Veličastno slavje ob Dnevu vstaje v Beli krajini je za nami. Leta bodo tekla, spomin na nepozabna srečanja in vtise iz juljskih dni 1954 pa bo živel v srcih vseh, ki so bili z nami v Zlebu pri Črnomlju, na Suhorju, v Metliki, Gradniku, Kanizariji, Crnomlju, Gradcu, Doblički gori, Miheji vasi, Semčiu in drugod. Odprtih rok in s toplim, tovariškim srcem nas je sprejela Bela krajina kakor v letih osvobodilne vojne — pritisnila nas je nase, da smo jo vzljubili še bolj in v vseh nas je bilo eno najlepših občutij: zvestoba za zvestobo!

Delavec, kmetje, inteligenca, partizani in politični aktivisti, pa mladina, ki je vojno komaj poznala, delovni ljudje iz vseh krajev Slovenije — mnogi med njimi niso bili še nikoli v Beli krajini — vse to se je zlllo v mogočno reko veselij, nasmejanih ljudi. Ena sama misel nas je prešinjala, nas vse, deset in deset-tisoče: belokranjskemu delovnemu, zavednemu ljudstvu se je tovariš Boris Kraigher, predsednik Izvršnega sveta LRS, zahvalil za vse njegove žrte in zgodovinski prispevek zares v imenu vseh delovnih ljudi Ljudske republike Slovenije!

In ko smo se vračali, razgrnjeni in ponosni na svobodno domovino, smo pod Semčiem in Gorjanci še enkrat obljeli ljubo deželico, zibel naše ljudske oblasti: hvala ti, Bela krajina!

Praznično lice je kazala deželica med Kolpo in Gorjanci že ves teden pred glavnimi spominskimi dnevi. Vasi so se kosale med seboj v številni slavalokov in visokih mlajev, trgi in vasee so bile pripravljene na sprejem številnih znancev in gostov, vse je bilo v zastavah, zelenju in slavnostnem razpoloženju. Dnevni tisk je medtem, obširno poročal o odkritjih 21 spominskih plošč in spomenikov. Povsod so govorniki in predstavniki ustanov ter organizacij poudarjali pomen in vlogo Bele krajine v letih NOV. Številni kulturni sporedi domačih društev in gostujočih skupin od drugod, godbe,

2 milijardi in 426 milijonov dinarjev posojil slovenskemu kmetijstvu

Za nabavo plemenske živine, obnovno sadovnjakov in vinarogradov, nabavo semen itd., je bilo dostelj v Sloveniji odobrenih 2.426.000.000 dinarjev. Od tega za leto 1954 dve milijardi in sto enajst milijonov, ostalo pa bo porabljeno prihodnje leto. Novo-ustanovljena socialistična posestva so dobila 422 milijonov, od tega za letošnje leto 306 milijonov. Za melioracije je odobrenih 115 milijonov, od tega za letošnje leto 55 milijonov, in sicer 44 milijonov za melioracije Ločnice v celjskem okraju, 3 milijone za Pšato, 7 milijonov za Muro, ostalo pa za druge manjše melioracije. V Beogradu je načelno odobrenih tudi 445 milijonov za 4 večje zgradbe: za vinske kleti v Beli krajini in v Brdih, za mlekarno v Tolminu in za sirarno v Kobariđu. To so veliki krediti. Naše kmetijstvo še nikoli ni razpolagalo s tolikimi sredstvi. Treba se bo pošteno potruditi, da jih bomo koristno uporabili. Pri tem moramo upoštevati, da razpolagajo zadrage z eno milijardo in pol lastnih sredstev, da nekaj sredstev za kmetijstvo predvideva tudi republiški proračun, da socialistična posestva grade tudi s lastnimi sredstvi in, da bodo tudi privatni kmetje iz lastnih sredstev precej zgradili. Glede kreditov privatnim kmet-

OD 15. DO 22. AVGUSTA BO ISZELJENSKI TEDEN

24. julija je bila v Ljubljani tiskovna konferenca s predstavniki Izzeljeniške matice Slovenije o raznih izseljenških vprašanjih. Med drugim so povedali, da bo letos od 15. do 22. avgusta po vsej državi Izzeljeniški teden, v katerem se bomo še prav posebej spominjali naših rojakov v tujini. Temu namenu bodo posvečene tudi številne prireditve. Med drugim bodo 19. avgusta odkrili spominsko ploščo tragično preminulemu zaslužnemu slovenskemu rojaku in pisatelju Louisu Adamčiču v njegovi rojstni vasi v Blatu pri Grosupljem. 20. avgusta bo republiška proslava v filharmonični dvorani v Ljubljani, 22. avgusta pa glavna prireditve v Zagrebu. V avgustu bo obiskala našo domovino okrog 700 rojakov - izseljencev.

Vreme

za čas od 31. 7. do 8. 8. 1954
Konec tekočega tedna jasno, prihodnji teden nestalno vreme s pogostimi padavinami, zlasti okoli 2., 5. in 8. avgusta.

v Belo krajino skupine z vlakci, avtobusi, kamioni, partizanske patrulje čez Gorjance in kmetje na vozovih. Dobro razpoloženje je dvigalo vreme, ki je bilo izredno lepo.

SLAVNOSTNA SEJA LJUDSKE SKUPŠČINE SLOVENIJE

22. julija je ob devetih dopoldne predsednik Ljudske skupščine LRS Miha Marinko otvoril slavnostno sejo skupščine in se hkrati spomnil vseh tistih, ki so pomagali pri ustvarjanju prvega slovenskega parlamenta, pa jih danes ni več med nami. Zlasti nenadomesljivo je izguba tovariša Borisa Kidriča, ki je bil na prvem zasedanju SNOS duša

prvega slovenskega parlamenta. Z enominutnim molkom je skupščina počastila spomin na padle in umrle tovariše. O zgodovinskem pomenu prvega slovenskega parlamenta je govoril predsednik Izvršnega sveta LRS dr. Marrijan Brecej. Po seji so odšli ljudski poslanci in številni gostje v dolgem sprevodu skozi slavnostno okrašeni Črnomelj v Zlebo, kjer je bilo glavno zborovanje. Na obširnem prostoru pred in okoli tribune se je zbralo več desetitisočev ljudi. Med zborovalci je vladalo izredno živahno razpoloženje, ki ga je lepa okolica prireditvenega prostora še dvigala.

prvega slovenskega parlamenta. Z enominutnim molkom je skupščina počastila spomin na padle in umrle tovariše.

O zgodovinskem pomenu prvega slovenskega parlamenta je govoril predsednik Izvršnega sveta LRS dr. Marrijan Brecej. Po seji so odšli ljudski poslanci in številni gostje v dolgem sprevodu skozi slavnostno okrašeni Črnomelj v Zlebo, kjer je bilo glavno zborovanje. Na obširnem prostoru pred in okoli tribune se je zbralo več desetitisočev ljudi. Med zborovalci je vladalo izredno živahno razpoloženje, ki ga je lepa okolica prireditvenega prostora še dvigala.

DELEŽ BELE KRAJINE V NOB

Zborovanje v Zlebu je začel predsednik okrajnega odbora SZDL Crnomelj Martin Zupelj, ki je pozdravil vse udeležence, med temi tudi predsednika Ljudske skupščine Slovenije Miha Marinka, predsednika Izvršnega sveta Slovenije Borisa Kraigherja, zastopnika tovariša Tita, generalnega polkovnika Kosa Nagyja, predstavnike vseh ljudskih republik ter Koroške, Gorice in Trsta.

(Nadaljevanje na 2. strani)



Na Suhorju so 21. julija odkrili spomenik v spomin na odhod XIV. divizije

Po poteh partizanskih brigad

Preteklo nedeljo smo v Novem mestu pozdravili 50 partizanskih otrok iz vseh krajev Slovenije, ki so od 21. julija dalje na pohodu po poteh partizanskih brigad. Počitniška Ceprav Novomeščanj za zveza Slovenije in Glavni odbor Zveze borcev NOV Slovencije sta jih zbrala iz vseh krajev Slovenije in jim organizirala zanimivo potovanje, ki gre predvsem po krajih, koder je pred 10 leti šla slavna XIV. proletarska divizija »Boris Kidriča« na Stajersko ter jo razvelja v osvobodilni boji do končne zmage. Do nedelje so si mladi popotniki ogledali Črnomelj, bili na velikem slavlju v Zlebu, nato pa so šli skozi Gradac, Metliko, Suhor

na Gorjance in v Podgrad, bili so pri spomeniku Majde Silc na Novi gori, pri spomeniku partizanov nad Smihelom in v Novem mestu. Ceprav Novomeščanj za obisk niso vedeli, se jih je kmalu po pol enajsti zbralo na Vratih več sto. S ploskanjem so pozdravili od sonca zagorele mladince in mladinke, ki so stumno prikorakali pred spomenike, kjer so jih med drugim čakali in pozdravljali tudi partizanski otroci iz Tržiča, ki so v koloniji v Smihelu. Po pozdravu sekretarja MO Zveze borcev Bogdana Vrančiča se je za sprejem zahvalil prof. Jože Belak iz Celja, ki vodi partizansko mladino po poteh

XIV. divizije, da bo spoznala trpljenje svojih očetov v bojih za svobodo. Z lepimi, toplimi besedami je drage mlade goste nato sprejel predsednik novomeške Zveze borcev, prvoborec Janez Zupančič in jim zaželel dobrodoščilo. Za njim sta mlade popotnike pozdravila še predstavnik mesta občine in novomeške garnizije JLA, trije pionirji pa so jim izročili lep šopek cvetja. Pevski zbor KD Dušan Jereb je med prigriscem sprejemom ubrano zapel štiri partizanske pesmi, nakar je množica Novomeščanov pospremila mladino na vrt hotela v Kandji.

Popoldne so se udeleženci partizanske patrulje kopali na Loki, prenočevali pa na Grmu. V ponedeljek jutraj so si ogledali zbirke Dolenjskega muzeja. Po obisku v muzeju so mladinci in mladinke položili pred spomenika komandanta Staneta in komisarja Petra dva krasna venca in šopek rož, nato pa so odpotovali z avtobusom v Kumrovec na dom maršala Tita. Od tam bodo nadaljevali pot po krajih, kjer se je pred desetimi leti slavilo borila za svobodo XIV. proletarske divizije. Toplega, prisrčnega sprejema in pozornosti novomeške Zveze borcev je bila mladina navdse vesela in je z najlepšimi občutji in spomini odpotovala iz našega mesta.

Rezervni oficirji na Kočevskem so pokazali lep napredek

O nedelavnosti organizacije UROJ v kočevskem okraju se je precej govorilo, čeprav stanje ni bilo tako slabo, saj moramo upoštevati, da večina rezervnih oficirjev, borcev NOV, sodeluje v raznih drugih množičnih in političnih organizacijah. Mnogo oficirjev opravlja odgovorne upravne, politične in gospodarske funkcije, zato včasih ni čudno, da je udeležba na sestanku UROJ slaba. Seveda so za uspešno delo organizacije tudi druge ovire — prav slaba disciplina nekaterih rezervnih oficirjev, pomanjkanje čuta odgovornosti, ponekod tudi malomarno vodstvo. Kjer je bilo vodstvo sposobno in prizadevano, je organizacija pokazala uspehe.

Okrajni odbor UROJ se je leto, skupaj z občinskimi pododbori resno lotil dela. Pododbori bodo v svoje vrste sprejeli vse oficirje, ki imajo pogoje, si uredili točno evidenčno kartoteko, razdelili značke, pobrali članariso, učvrstili disciplino in podobno. Postavili bodo sektorske poverjenike in resno začeli z vajami in predavanji. Letos so občinski odbori že imeli več vaj in nekaj predavanj. Rezervni oficirji so pomagali organizirati proslave občinskih praznikov, zlasti dobro so organizirali razne patrulje, napade in druge akcije. Zadržne čase re-

zervni oficirji zlasti pomagajo pri predvojaški in izvenarmadni vzgoji.

11. julija je okrajni odbor UROJ skupaj s pododbori Kočevje, Ribnica, Sodražica, Velike Lašče in Dobropole organiziral velik pohod rezervnih oficirjev. Namen pohoda je bil spoznavanje zemljišča in taktične vaje na terenu, sžibanje po azimutu, branje zemljevidov in bojno ciljanje. Udeležba je bila kar zadovoljiva, samo iz Kočevja se je vaje udeležilo 40 oficirjev. V 18 kilometrov oddaljenem kraju, kamor so prispeji v raznih skupinah in patruljah po točno določenem času, je bila ocena in kritika. Disciplina je bila vzorna, zato je vaja tudi res lepo uspešna.

Stroške prehrane in prevoza so krili oficirji sami. Mnogi so zaželeli, da bi take vaje bile večkrat. D. D.

Vsako leto 100 težkih kamionov za Turčijo

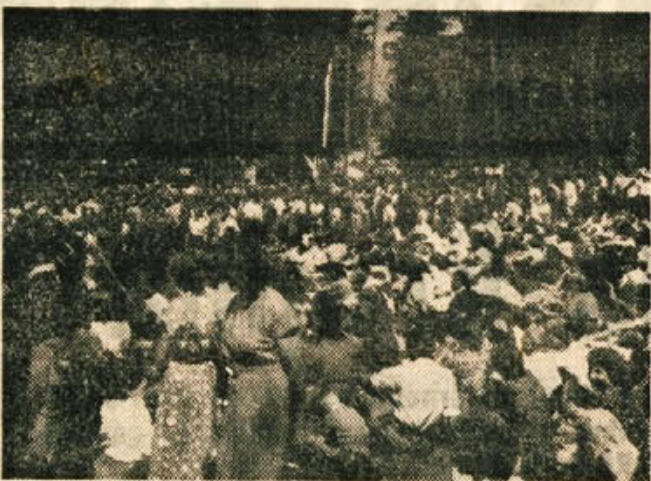
Z nekim uvoznim podjetjem v Istanbulu je tovarna avtomobilov v Pribuju na Limu sklenila pogodbo za dobavo okoli 100 avtomobilov letno v razdobju prihodnjih desetletij. Po tej pogodbi bodo letno dobavili Turčiji 125 kamionov po štiri do osem ton nosilnosti.



Del udeležencev pred tribuno na slavnostnem zborovanju v Zlebu

Hvala ti - Bela krajina!

Nadaljevanje s 1. strani
Toplo pozdravljen od deset in deset tisočglave množice je nato govoril tovariš Boris Kraigher...



Delci zborovalcev v Zlebu med slavnostnim govorom

ne besede predsednika slovenskega Izvršnega sveta, je stopil na oder tov. Marko Belinič, ki je pozdravil zborovanje in imenu CK ZK Hrvatske in ljudstva sosednjih hrvaških okrajev.

Tovariš Kraigher je nato govoril o drugem načelu naše NOB, o enotnosti delovnega ljudstva, ki ne dopušča nobene strankarske razcepljenosti. Kakor je bila v NOB osnovna naloga mobilizirati vse sile za zmago...

Dolenja vas pri Ribnici praznuje

Občina Dolenja vas pri Ribnici na Dolenjskem, ki obsega vasi: Dolenjo vas, Prigorico, Blate, Rakitnico, Grčarice, Lipovec in Makoš, si je izbrala za svoj praznik 1. avgust kot spomin na dni, ko so italijanski fašisti odvedli iz Rakitnice 124 mož in fantov v uničevalno taborišče Rab...

Ni slo za vero, kot je pridigoval pobežli župnik Skulj, ampak za svobodo, za to, da bomo sami gospodarili na svoji zemlji.

Ljudstvo občine Dolenja vas pri Ribnici prične praznovati svoj praznik že 30. julija s slavnostno akademijo, na kateri bo sodelovala Svoboda skupno z gasilci in šolskimi otroki. Naslednji dan bo slavnostna seja občinskega odbora, ki ji bodo prisostvovali vsi domači borci in aktivisti.

Preteklo nedeljo je imel medzadružni živinorejski odbor pri OZZ Kočevje sejo na znanim planinskem pašniku Travnji gor. Seje se je udeležilo nekaj 30 živinorejcev iz vseh predelov Kočevja.

Osnutek družbenega plana za leto 1955 je že izročen ljudski skupščini

Prejšnji teden je bila v Beogradu skupna seja odborov za gospodarstvo obeh domov Zvezne ljudske skupščine, na kateri je direktor Zveznega zavoda za gospodarsko planiranje Sergej Kraigher obrazložil osnutek družbenega plana za leto 1955.

Obljube pa niso držali. Ob koncu 1941. in v začetku 1942. leta se je že začelo delovanje bele garde. Župnik Karel Skulj ne bodo ovrzali delovanja OF in da tudi ne bodo izdali članov OF, ki so se omenjenega sestanka udeležili.

Lep uspeh pevskega zbora v TREBNJEM

Ze vsa leta po vojni smo pogrešali v Trebnjem stalnega pevskega zbora. Bilo je večer več poizkusov z moškimi, ženskim in mešanim pevskim zborom pod različnimi pevovodji.

Ing. Lojze Hrček: Gnojenje vinogradov - zeleno gnojenje

Z vsakoletno trgatvijo ter z rezjo in odstranjevanjem mladice jemljejo vinogradu mnogo hranilnih snovi. Te snovi odnašajo tudi nalivi, ki spirajo naše vinograde v starih legah. Da si zagotovimo pridelek, skušamo z gnojenjem vrniti zemlji hranilne snovi.

Blizine, kolikor pa moramo dodati, če drugega materiala, ga od doma laže pripeljemo do vinograda, kot pa sam hlevski gnoj ali kompost. Tu di rožje uporabimo za kompost, moramo ga pač na drobno sesekljati.

Hlevski gnoj ali kompost spravljamo pri globoki kopi v dobi zimskega počivanja v pozni jeseni ali zgodnji pomladi. Ce gnojimo s hlevskim gnojem spomlad, moramo uporabiti že prepereli gnoj, kajti sveži gnoj bi učinkoval šele v drugi polovici julija.

Hlevski gnoj ima v sebi vse hranilne snovi, ki jih vinska trta potrebuje ter vpliva tudi na sestavo zemlje. Za 1 ha vinograda potrebujemo letno 20 voz hlevskega gnoja, seveda pod pogojem, da je dober.

Medtem ko gnojenje s prirodnimi gnojili vsestransko zboljšuje zemljo, dajo umetna gnojila zemlji le eno ali dve kvecmi dve do tri redilne snovi. Zato jih imenujemo tudi dopolnilna gnojila. Res pa je, da pravilno in pravočasno gnojenje z umetnimi gnojili izredno zvišuje pridelek, saj so visoki pridelki v naprednih kmetijskih državah večinoma posledica pravilne in izdatne uporabe umetnih gnojil.

Kompost ima to prednost, da ga lahko pripravljamo pri vinogradu in sicer iz materiala, ki ga dobimo v samem vinogradu ali pa iz njegove bližine, kolikor pa moramo dodati, če drugega materiala, ga od doma laže pripeljemo do vinograda, kot pa sam hlevski gnoj ali kompost.

Od dušičnih gnojil za gnojenje v vinogradih poznamo naslednje: apneni dušik, ki deluje počasi ter ga zato trošimo v jeseni ali zgodaj spomladi (do srede marca), čilski soliter, ki deluje hitro, ter ga trosimo ko trta že ozele, amonijev sulfat, ki ne učinkuje tako hitro kot čilski soliter, vendar pa hitreje kot apneni dušik, zato ga trosimo spomladi, norveški soliter, ki je po svojem učinku podoben čilskemu solitru, ter končno kaliamonsoliter, ki je tudi sličen čilskemu solitru.

Zborovanje živinorejcev na Travnji gor

Dobro bi bilo uvesti plemenenske kroge, ki naj bi obsegali od 120 do 150 krav oziroma telic. Plemenenske bike naj bi oskrbovali najnaprednejši živinorejci. Uvedle naj bi se pavšalne skločnice, za pripuščenje bike pa bi treba določiti točno odmerjen čas. Oskrbovalec bike mora voditi zapisknik. O vseh teh predlogih bodo razpravljali živinorejci še na polletnih zadružnih občnih zborih.

Na seji so razpravljali tudi o organizaciji razstav rodovniške živine, ki bodo v drugi polovici avgusta v Ribnici.

Travnja gora z 800 m nadmorske višine je kakor ustvarjena za letošno pašo živine. Poleg tega pa ima ta kraj najlepše izgled za najpomembnejšo turistično postojanko na Kočevskem. (m)

Nišim pevskim in pevskam ter njihovemu poštvovalnemu pevovodji tov. Zagarju je treba k temu doseženemu uspehu čestitati, posebno če pomislimo, da je zbor komaj začel z delom in prihajajo pevci k vajuam tudi iz najbolj oddaljenih vasi občine. Prepričani smo, da se bo zbor z marljivimi in rednimi vajami še naprej izpopolnjeval in nam bo v bodoče še večkrat dal priliko poslušati lepo slovensko pesem iz gri domaćih pevcev.

Našim pevskim in pevskam ter njihovemu poštvovalnemu pevovodji tov. Zagarju je treba k temu doseženemu uspehu čestitati, posebno če pomislimo, da je zbor komaj začel z delom in prihajajo pevci k vajuam tudi iz najbolj oddaljenih vasi občine. Prepričani smo, da se bo zbor z marljivimi in rednimi vajami še naprej izpopolnjeval in nam bo v bodoče še večkrat dal priliko poslušati lepo slovensko pesem iz gri domaćih pevcev.

Nad vse prisrčni so bili nastopi cicibanov, pionirjev in mladinc, za kar moramo pohvaliti njihove poštvovalne voditelje. Pa tudi člani Partizana so mojstrsko izvedli vaje na bradlj. Gledalci so bili z nastopi zelo zadovoljni in si takih prireditev še želijo. Vsem sodelujočim želimo še veliko uspehov v njihovem športnem udeleževanju in se jim zahvaljujemo za užitek, ki so nam ga nudili.

13. julij v Žužemberku

Pred dvanajstim leti 13. julija je NOV prvič osvobodila Žužemberk. Ob tej priliki je bil izvoljen v Žužemberku prvi Narodnoosvobodilni odbor, zato praznuje občina 13. julija že tretje leto svoj občinski praznik.

Nad vse prisrčni so bili nastopi cicibanov, pionirjev in mladinc, za kar moramo pohvaliti njihove poštvovalne voditelje. Pa tudi člani Partizana so mojstrsko izvedli vaje na bradlj. Gledalci so bili z nastopi zelo zadovoljni in si takih prireditev še želijo. Vsem sodelujočim želimo še veliko uspehov v njihovem športnem udeleževanju in se jim zahvaljujemo za užitek, ki so nam ga nudili.

Nad vse prisrčni so bili nastopi cicibanov, pionirjev in mladinc, za kar moramo pohvaliti njihove poštvovalne voditelje. Pa tudi člani Partizana so mojstrsko izvedli vaje na bradlj. Gledalci so bili z nastopi zelo zadovoljni in si takih prireditev še želijo. Vsem sodelujočim želimo še veliko uspehov v njihovem športnem udeleževanju in se jim zahvaljujemo za užitek, ki so nam ga nudili.

Advertisement for ODPAD Ljubljana, offering waste disposal services with contact information and terms.

Kajetan Hrošč: Tobak, tihotapci in financarji

Tobačni biriči so izsledili, da se bavi dva Kovorjana, Luka Čuček in Jože Klemenčič, z nedovoljeno tihotapsko trgovino. Naznanili so ju deželni vladi, ki je zaukazala trziški graščini, pod katero je tedaj spadal del Kovorjanov, naj ju prime in zapre. Toda Tržičanom ni prišlo niti na misel, da bi zapirali tako dobra dobavitelja cenenegega tobaka, čeprav je bil tihotapci. Zato so odgovorili, da ne spadata pod njihovo gosposko, marveč pod radovljiško in naj se deželna vlada obrne tja. Tihotapca pa so skrivoma obavestili, da ju iščejo biriči in naj se umakneta. Radovljiška gosposka je potem lahko sama odgovorila, da je eden od njiju odšel za delom in ne veda, kdaj se bo vrnil, drugi pa je v teh krajih sploh nepoznan. Tako sta bila rešena biričih pesti, gosposke pa so si ohranile zanesljivo dobavitelje tobaka.

jo mnoge stare zgodbe, ki so jih pripovedovali še pred nedavnim časom. Veliko večjo izurjenost v tej sumetnosti pa so pokazali Rezijani in Uskoki, to je prebivalci gorjanskega Žumberka. Ti se niso omejevali v svojem delovanju samo na obrbna ozemlja, marveč so se podajali na svojih pohodih celo tja do Dunaja. Oboroženi so bili z gorjanci in noži ter so svoje blago kar vsiljevali prebivalcem; kdor se ga je branil sprejeti, so ga vsaj pretepili, če se mu ni zgodilo kaj hujšega. Rezijani pa so, čeprav tudi nasilni, rajši razpečevali svoje blago s trgovskimi metodami. Njihova pot je vodila preko Istre, hrvaškega Ribnika v Belo krajino. Na tej poti so se izognili obsejnim carinikom in so v avstrijske dežele vtihotapljali sukno, svilene trakove, kavo, sladkor, južno sadje in podobno, kar so tovorili celo na konjih. To pot so po podatkih belokranjskih biričev naredili vsaj enkrat mesečno s tremi konji, ki so lahko nosili po 450 kg tovora. Ko so blago malo pod potjo prodali, so se nato napotili naprej na Hrvaško, kjer so nakupili tobak in se potem vračali domov preko Dolenjske in Gorenjske. Spontoma so prodajali tobačno zalogo in se vrnili domov z dvojnimi dobičkomi.

tel lotiti neoboroženih vojakov, kar pa je preprečil v zadnjem hipu Rezijanom poznani domačin. Vojakom so vrnili puške in ti so takoj nato slavno odkurili nazaj v Radovljico. Divjanja pa še ni bilo konec. Iz Most so odšli v sosednjo vas, da bi pretepli tamkajšnega trafikanta. Ker je pravčasno ušel, so mu razbili vso hišo in skoro do smrti pobili neko deklico in starčeka, ki sta bila pri njihovem pohodu prišla na pot. Ker niso dosegli svojega namena in dobili trafikanta, so v vasi pri odhodu sporočili, da mu bodo ob prvi priložnosti iztaknili oči, če ne bo opustil trafike in jim plačaj 30 goldinarjev. Temeljito pa je izkupil trafikant v Belci pri Kranjski gori, ki so mu v nadaljevanju svoje poti polomili roke in ga pretepli -koro nom, ki so jih na silo zbrali do smrti ter sporočili vaščani, drugi pa bodo do smrti pobili vse trafikante po savski dolini. Po opravljenem maševanju nad trafikanti, ki so jim ovrzali trgovino s tobakom, so se podali domov v Rezijo preko

beloepške gospostine; tam je izgnila vsaka sled za njimi. Preiskovanje, ki ga je po nalogo deželne vlade izvedla in gospostina, je bilo popolnoma brezuspešno, ker so naknadno ugotovili, da so njeni uradniki tihi sodelavci rezijanskih tihotapecev. Vendar oprilemljivih dokazov za to sodelovanje niso imeli in je zadeva počasi zapasala. Zgodilo pa se je to l. 1771.

potem naprej razpečevali božjo travico. Tobačni biriči so bili enim in drugim vedno za petami in slaba mu je predla, kogar so zalotili ali pa samo sumili, da je v zvezi s tihotapci. Za razpečevalca tihotapskega tobaka so biriči sumili Jerneja Goriška, kmeta in gostilničarja v Gornjem Vrhoplju pri Senterneju. O njem in drugih Vrhopljih, ki so bili pri biričih na slabem glasu, niso imeli nobenih dokazov. Zato so hoteli dobiti dokaze na kraju samem. Neke noči je prišel v vas tobačni nadzornik z grupo vojakov, da bi preiskal hiše s tihotapskim blagom. Začeli so pri Gorišku, kjer je že vse spalo. Vojaki so se razkropili po vsej hiši, gospodar pa je brez moči gledal, kako brusko jo po njegovem premoženju. Pri tem zapazil, da si je eden od vojakov basal suhe klobase v žep in ga je v jezi nadrl s tatom. Vojak ni odvrnil ničesar, tihbo se je pridružil drugim volakom in nadzorniku zatožil kmeta, da ga je zmerjal s tatom. Se prej pa je skril klobase v veži.

beloepške gospostine; tam je izgnila vsaka sled za njimi. Preiskovanje, ki ga je po nalogo deželne vlade izvedla in gospostina, je bilo popolnoma brezuspešno, ker so naknadno ugotovili, da so njeni uradniki tihi sodelavci rezijanskih tihotapecev. Vendar oprilemljivih dokazov za to sodelovanje niso imeli in je zadeva počasi zapasala. Zgodilo pa se je to l. 1771.

potem naprej razpečevali božjo travico. Tobačni biriči so bili enim in drugim vedno za petami in slaba mu je predla, kogar so zalotili ali pa samo sumili, da je v zvezi s tihotapci. Za razpečevalca tihotapskega tobaka so biriči sumili Jerneja Goriška, kmeta in gostilničarja v Gornjem Vrhoplju pri Senterneju. O njem in drugih Vrhopljih, ki so bili pri biričih na slabem glasu, niso imeli nobenih dokazov. Zato so hoteli dobiti dokaze na kraju samem. Neke noči je prišel v vas tobačni nadzornik z grupo vojakov, da bi preiskal hiše s tihotapskim blagom. Začeli so pri Gorišku, kjer je že vse spalo. Vojaki so se razkropili po vsej hiši, gospodar pa je brez moči gledal, kako brusko jo po njegovem premoženju. Pri tem zapazil, da si je eden od vojakov basal suhe klobase v žep in ga je v jezi nadrl s tatom. Vojak ni odvrnil ničesar, tihbo se je pridružil drugim volakom in nadzorniku zatožil kmeta, da ga je zmerjal s tatom. Se prej pa je skril klobase v veži.

KOMUNA - naša najnaprednejša družbena stvar

Kaj je komuna - 0 komuni kot najboljši šoli socialistične družbene zavesti - Prva tribuna za politično nastopanje je oz. bo pri nas komuna

V 26. številki našega tednika smo letos 2. julija objavili vrsto člankov o trenutno najbolj zanimivem pa tudi najvažnejšem družbenem vprašanju - o komuni. Organizacije Socialistične zveze dolenjskih okrajev temu vprašanju še vse premalo pozornosti. Vse premalo je razlaganja in seznanjanja širokih ljudskih množic o tem pomembnem družbenem činitelju. Da bi razčistili nejasne, ponekod tudi napache pojme o komuni bodo v današnji in prihodnjih številkah ponatisnili osnovna vprašanja, ki so zvezana s pojmom komune. Pri tem moramo pripraviti, da se bralci seznanijo s člankom tovariša Staneta Kavčiča »O komunah«, ki je bil objavljen v Slov. poročevalcu v nedeljo 25. julija.

Kako zmotna naziranja o komunah vladajo prav na Dolenjskem, nam nazorno pove pogost pojav, da ljudje marsikje zamenjujejo pojem komune - s komunistično organizacijo. Na vprašanje, kaj naj bi bila oz. kaj je komuna, namletiš lahko na odgovore: »Ja, to so pa komunisti...«. Druge svet natisli so na pojmovanje, da pomenijo komunice konec okrajev in republike in da bodo nekake občine v obliki »samostojnih držav v državi«. Ali ne čakajo prav zato organizacijo SZD, vabijo v zanimivo politično delo? Kritizirati jih mo-

ramo, da so temu vprašanju - tako v mestih kot na deželi - zadnje mesece posvečali prav malo, ponekod pa sploh nobene pozornosti.

Ze zadnji smo naveli odgovore tovariša Edvarda Kardelja, kako se bo odvijalo družbeno življenje v našem gospodarskem in političnem okviru.

»Drugi faktor našega gospodarskega življenja je komuna in njeni organi, namreč ljudski odbori skupaj z demokratičnim mehanizmom, ki jih dopolnjuje, začeni od zborov politikov pa navzgor je dejal tovariš Kardelj lani 19. novembra v Čačku.

Prevedeno v naš jezik pomeni komuna občina. Ta stara beseda delo pravilno in točno izraža vsebino te samoupravne ljudske skupnosti, ki nastaja danes v okviru naših okrajev in mest. Komuna ni, oz. ne bo nekakšna umetna skupnost, ki bi bila sama sebi namen. Prav tako ni komuna neomejen gospodar nad vsemi tovarnimi podjetji in dobrinami na svojem področju. Komuna ne razbija enotnosti družbe kot celote. Države pretvarja v skupnost okrajev, kakor ponekod mislijo posamezniki. Se manj pa se sme in more seveda komuna vmešavati v zasebno življenje delovnih ljudi. Komuna ni niti današnji okraj, niti današnja občina, ne po svojem področju,

niti po sedanjih nalogah, ki jih opravlja občina in okraj. Komuna bo zaokrožena gospodarska celota, bo združitve manjših, gospodarsko nerazvitih občin v gospodarsko trdna povezava.

Tovariš Edvard Kardelj je o komunah dejal tole:

»Komuna v pravem smislu besede označuje tako samoupravno družbeno skupnost z ljudskim odborom na čelu, v kateri delovni ljudje neposredno in samostojno urejajo na demokratičen način čim večji del vprašanj, ki se tičejo njihovih življenj in njihovih prizadevanj za dviganje blaginje skupnosti in vsakega posameznika. Odboje bodo seveda v okviru skupnega sistema za vso državo, v okviru skupnega gospodarskega načrta in na podlagi splošnih dolžnosti in pravic posameznika.

Komuna torej ne bo noben ločen organizem, vase zaprt aparat ali nova oblika oblasti. Komuna bo osnovna družbena celica, ki bo najbolj neposredno posredovala med interesi posameznikov in družbe in ki bo prav kot taka še bolj okrepla enotnost vse naše socialistične družbe in našega političnega sistema. V resnici bo prav zato najboljšola socialistične družbene zavesti, sola, »zakrsne človečanstvo do slej ni poznalo.

(nadaljevanje prihodnjč)

Z 12. redne seje OLO Novo mesto

(Nadaljevanje s 1. stran)

Na tovarna je kupila pralni stroj za volno domačega izdelka, s katerim bo prihranila pri vsakem kilogramu volne 93 din. Stroj se bo tako izplačal v dveh letih, zato je OLO dal jamstvo, oziroma kredit za plačilo stroja, ki stane 15 milijonov din. Kredit je dobilo tudi splošno gradbeno podjetje Pionir in še nekatera druga. Iz sredstev davka na pre-

sežek plačnega fonda je OLO dodelil manjše zneske za elektrifikacijo posameznih naselij, za popravilo gimnazije v Novem mestu in dijaškega doma v Smihelu, za geološka raziskovanja v Dolenjskih in Smarjskih toplicah ter še za razne druge koristne namene.

V nadaljevanju se je OLO sprijel na prejšnji seji odloženo lestvico za kmečko dopolnilno

Na proslavi Dneva vstaje v Novem mestu je pel Invalidski pevski zbor

Letošnja proslava Dneva vstaje v Novem mestu, združena s koncertom Invalidskega pevskega zbora iz Ljubljane, je bila izredno slovesna in lepa. Zaradi praznovanja v Beli krajini so jo privreditelji organizirali že nekaj dni pred 22. julijem. Ljudje so napolnili vso dvorano in Domu ljudske prosvete, po svojih funkcijah so bili številno zastopani vsi naši krajevni politični in upravnifaktori, organizacije in ustanove.

Člani Invalidskega pevskega zbora, ki so se ustavili v Novem mestu na poti v Belo krajino, so bili pristožno sprejeti, so stopili na oder. Po himni jih je v imenu novomeških invalidov iz NOB in v imenu prebivalstva pozdravil Franc Zoran ter jedrnato orisal delo IPZ od ustanovitve do danes.

Po pozdravu gostov-petec je o pomenu Dneva vstaje in o veličini borbe in revolucije jugoslovanskih narodov govoril španski dohodnik. Na predlog Izvršnega sveta LRS je bila lestvica zvišana, se pravi, da se začne z višjim odstotkom. Manjši davčni zavezanec ne bodo prizadeti, pri večjih pa ima OLO možnost regulirati nesorazmerje z visokom predpisa. Pri glasovanju o sprejemu lestvice se je en odbornik vzdržal glasovanja, eden pa je glasoval proti. Z dodatnimi navodili Izvršnega sveta LRS bo možno z novo davčno lestvico na osnovi čistega katastrskega donosa vsaj približno pravilno razdeliti davek na kmečke zavezanke.

Na seji so sprejeli več pomembnih odločkov. Odlok o pobrajanju taks je bil sprejmenj toliko, da se vse takse stekajo v korist občin. Prvotnemu odloku je dodana nova postavka za prekoračenje policijske ure, ki znaša za redno prekoračenje 1000 din, za slučajno pa 200 din. Sprejet je bil tudi odlok o obveznem vodenju poslovnih knjig v vseh gostinskih obratih, ki tudi določa, kje, kdaj in pod kakšnimi pogoji je dovoljeno izvrševanje gostinskih storitev izven lokala. Te storitve bodo možne samo pod vodstvom strokovno usposobljene osebe.

Na seji je bilo rešenih še več drugih tekočih upravnih sklepov. Med drugim je bil potrjen zadev delavskih svetov tovarne lesnih izdelkov in Lesno-industrijskega podjetja, da se LIP splošno tovarno lesnih izdelkov v eno podjetje, ki se imenuje »Novoles«.

Prvi, tesar, je zastopal šušnarje, češ: »Zakaj bi kmetom za razne usluge ne smel kdaj kaj narediti? Seveda ne, da bi zato izostal od dela v podjetju, ker je to krivično in nedovoljeno. Vendar ta tesar v podjetju za delo ni posebno vesel, saj smo slisali, da je med slabšimi delavci.

Drugi je ravno tako vpadel v razpravljanje in pokazal, da ne razume ali da noče razumeti našega družbenega razvoja. Glede nabiranja prispevkov za poplavljenca je izjavil pred tovarniškim born jaz poplavljen pa zbirajte pomoč!

Tretji, zidar, je tožil, koliko zaslužijo zidarji v Ameriki in kako je pri nas slab zaslužek. Zbor je razkril, kako sebično nekateri gledajo na našo stvarnost, brez slehernega razumevanja za splošno koristi, hkrati pa lepo zamolčijo, koliko družba daje delovnemu človeku še povrhu zaslužka.

Predsednik delovnega predsedstva je zamen opozarjal na disciplinilno in je moral silno ostro kritizirati navzoče nergače.

Sestanek kolektiva je treba skitacikat, saj se je treba pomniti o tolikih stvarih, vendar naj uprava podjetja in sind. organizacija ne skliče sestanka nikoli več v gostilni, ampak v drugem, primernejem prostoru. V gostilni pa naj grede posamezniki ali kolektiv na razvedrilo, ne pa na občni zbor. Zato je za tako slab potek in uspeh občnega zbora kriva uprava podjetja več kot delavec.

Kolektiv zidarsko-tesar. podjetja šteje 46 članov; doslej se niso razpisali volitev v delavski svet, nimajo pravih podjetja ne disciplinskega sodišča, zato ni čudno, da so v razpravi delavci govorili, kot da nimajo nobenih pravic, kar je tudi vzkod, da se ne zavečajajo svojih dolžnosti. Treba se temeljito spoprjeti s staro misel-

dirigent, boric NOB in skladatelj Radovan Gobec. Pesem, zlasti naša borbeni pesem, je tem nekdanjim borcem urela ne samo iz grl, temveč prav iz njihovih borbenih partizanskih src, kakor da so tik pred jurijem (Pesem IV. brigade) ali na partizanskem mitingu neke v rokah godovih. Navedeni in burni aplavzi poslušalcev so nivoično potrdili visoko kvaliteto tega pevskega zbora, ki je s svojim koncertom tako povzdignul proslavo Dneva vstaje v našem mestu in jo prečel s pravim partizanskim vzdušjem.

Osuševalna dela v novomeškem okraju

Lani je bilo porabljenih v okraju Novo mesto za razna melioracijska dela 3.834.000 din. Ta denar so vložili predvsem v osuševalna dela v Kozarjih pri Sentjerneju, Verjehišcih, Glinek-Volčje njive, v Brusnicah in Gabruju in za

izdelavo načrtov za Zabrđščico 700 tisoč dinarjev je pripeloval republiški proračun, ostalo pa je dal okrajni ljudski odbor Novo mesto.

Za nadaljnja izsuševalna ter ostala melioracijska dela, ki se nadaljujejo predvsem v Kozarjih pri Sentjerneju in Verjehišcih pri Mirni, so letos zaposlili za 8 in pol milijona din investicijskega kredita. Ko bodo kopčana obezna melioracijska dela okoli Sentjerneja, v nekaterih predelih ob Krki in Mirenski dolini, bo kmetijsko v novomeškem okraju pridobilo znatna zemljišča za večjo pridelavo poljskih pridelkov, predvsem pa živinske krme.



Glavni izsuševalni jarek v Kozarjih pri Sentjerneju poglabljajo

IZVOZ TEKSTILNEGA BLAGA

Tekstilna podjetja iz naše republike so izvozila v prvem polletju letos okoli 11 milijonov metrov tekstilnega blaga v vrednosti 1,5 milijonov dolarjev. V prvem polletju so podjetja izvažala tekstilno blago predvsem v Anglijo, Turčijo, Francijo, Libanon, Jemen, Saudovo Arabijo in v Jordan.

Čuden občni zbor sindikalne organizacije v Gotni vasi

3. julija je bil sklican občni zbor sindikalne podružnice občne Gotna vas. Čeprav je bil ta občni zbor silno pozen, je bil vendar silno pripravljen - silnatično se predsednik občne sindikalne organizacije poročal je bil o nezameninik blaginjnika o blaginjskih poslih. Največ članov je bilo navzočih iz zidarsko-tesarskega podjetja. Z njimi naj bi se po končanem zboru pogovorili o delavskem samoupravljanju, o organizaciji dela, o nepravilnih odnosih itd. Marsikak tovariš iz podjetja, ki pravilno misli in presoja, je lepo močilo, da se ne zameri nergačnem. To je silabot.

Novi odbor sind. podružnice bo imel veliko dela, da izboljša sedanje stanje, utrdi disciplino in prevzajajo svoje člane, da bodo pravilno domeli naš družbeni razvoj in delavsko samoupravljanje. Pa tudi okrajni sindikalni svet jim mora nuditi vsi pomoč. M. N.

Mimogrede

Ragov log, raj otrok in odraslih, spada med naša najlepša sprehajališča. Vendar kaže, da Novomeščani kaj malo dajo na to, zakaj ob klopčah, ki jih je v logu lepo šteto, je kar nastalo v papirjem, čunjam, pokrovčki, koščki kruha, razhojenjem čvetcem in sadjem, cigaretami ogorki in podobno navlako, znak, da ne posedajo tu zamo otroci, marveč, da tudi odrasli meščani tu maliciozno odmetavajo razne nepotrebne stvari. Menim, da bi morali prav odrasli na to posebno paziti, prav tako pa paziti tudi na otroke, da bi ne razmetavali okoli sebe papirja in drugih stvari in da bi za njih mi pa pospravili, kot to stori doma. Saj Ragov log vendar ni smetišče, če je preurejen za sprehajališče! Morda bi kazalo namestiti na drevesa v bližini klopčnice iz protja ali vrbovja pletene košarice, kamor bi odmetavali smeti in papir. Opaziti je, da kljub prepovedi leži vse naokrog potrpano čvete, vejice in veje, da otroci plezajo na drobna debla mladih dreves, jih upogobijo in se na njih gugaajo. Ob vhadu v gozdčič iz kandijske strani je podra lesena ograja, mižice na gričku sredi gozdičeka tudi ni več.

Vodovod Stična-Trebneje-Dobrnjč

bo služil 10.000 prebivalcem iz sedmih dolenjskih občin

Novi vodovod je največja komunalna gradnja na Dolenjskem - Prvo vrstna pitna voda v vseh zajetih izviriš - Prvič so zasadiii krampe letos 15. maja - Dela navzile oviram lepo napredujejo - Vodna skupnost napeljuje vodovod v lastni režiji

Načrt o gradnji vodovoda, ki bi preskrboval za zdravo pitno vodno okrog 100 naselij z 10.000 prebivalci na območju občin Stična, Sentvid, Krka, Veljki Gaber, Velika Loka, Trebneje in Dobrnjč, je bil zasnovan že dolgo pred drugo svetovno vojno. Predvideval je zajetje izvirov pod Babjim kolenom, Drmožnik in po potrebi tudi izviri Lahke vode nad Stično. Ti izviri dajejo skupno nad 2.600.000 litrov vode na dan. Opravljene so bile potrebne meritve, ki so pokazale, da se količina vode v teh izviriš ne zmanjša veliko niti ob največji suši in da ostanje izviriš čisti in mrzli tudi ob velikem deževju.

Znani strokovnjak za vodovode Ing. Guzel je pred leti ponovno sprožil vprašanje gradnje tega vodovoda, dobro vedo, da kar ni bilo mogoče doseči v prejšnji družbeni ureditvi, bo mogoče sedaj, ko je oblast v rokah delovnih ljudi. Za svojo velikopotezno zamisel je dobil takoj zagovornike. Po temeljitih pripravah, ko je bila ustanovljena na vsem območju bodočega vodovoda Vodna skupnost, izdelani podrobni načrti za začetna dela in opravljene druge priprave, je državni sekretariat za gospodarstvo LRS letos izdal gradbeno dovoljenje za dela v prvi etapi. Gradbeno doba celotnega vodovoda z vsemi napravami je določena za pet let. Prvi krampi so zapeli 15. maja in to obenem pri zajetju izvirov pod Babjim kolenom in Drmožnik, pri izkopu jarkov za cevi in jame za glavni rezervoar nad Virom pri Stični. Do konca junija je bila jama za rezervoar že izkopana. V glavnem so bila končana poglobitvena dela pri izviriš in izkopani jarki za cevovod v dolžini več kot kilometer. Do 7. julija je bilo vloženo v delo 1.705 delovnih dni. Vse kaže, da bodo dela, določena za prvo etapo, končana predčasno, navzile raznim neprilikom, med katerimi vremenske niso na zadnjem mestu.

Upravnemu odboru Vodne skupnosti se je posrečilo, da je zbral nekaj denarnih sredstev za začetek gradnje. Okraj Ljubljana-okolica je dal 8 milijonov din, iz sredstev za pomoč zaostlim krajem je bilo določeno 30 milijonov, znatna sredstva so v ta namen obljubila podjetja in kmetijske zadruge, pa tudi sami člani Vodne skupnosti so do sedaj obljubili prispevkov v skupni vrednosti nad 1.700.000 din. Posmenanja vredno je gasilsko društvo na Vrhu pri Dobrnjč, ki je prispevalo iz svoje blagajne 30.000 din. Upravni odbor, ki opravlja dela v glavnem v lastni režiji, ker je to najcenejše, je preskrbel že znatne količine cementa, betonskega



Nad 1000 metrov jarka za novi vodovod so že izkopali

železa in lesa, kupil potrebno orodje in vrtilni stroj za kamen na električni pogon. Tudi azbestne cevi iz tovarne Anhovo in ostale dele je upravni odbor naročil pravčasno. Verjetno bodo prišli s polaganjem cevi že okrog 1. avgusta.

Celotna dolžina cevi novega vodovoda bo nad 60 km. Zgraditi bo treba 11 večjih ali manjših rezervoarjev s skupno prostornino okrog 1.300 m³. Celotni stroški gradnje so preračunani na približno 260 milijonov dinarjev, kar spričo obsežnosti vodovoda in njegovga gospodarskega pomena za vse te kraje, zlasti vasi v Dobrnjki občini, pravzaprav niti ni veliko. Ob količkaj dobri volji prebivalcev in razumevanju ljudske oblasti upa upravni odbor Vodne skupnosti uresničiti veliko zamisel:

priskrbeli prebivalstvu zdravo pitno vodo.

Na območju našega okraja je dosegljavi največ zanimanja med prebivalci v občini Dobrnjč in Trebneje. Mnogo slabše je v občinah Velika Loka in Veliki Gaber. Tu so dosegljavi pokazali najmanj razumevanja, čeprav je vodovod namenjen tudi njim. Prav gotovo nosijo del krivide tudi množične organizacije in oba občinska ljudska odbora, ker premalo o tem razpravljajo s člani in volivci.

Kdor še ne verjame, da bo ta velikopotezni načrt kdaj uresni-

čitev načrta, pa bo prav gotovo spremenil svoje mnenje. Poleg posameznih nevernih Tompažev je še nekaj takih, zlasti v navedenih dveh občinah, ki jim uresničevanje tako pomembnega načrta v ljudski državi ne ugaja, zato na them odvračajo ljudi od sodelovanja. Kot se zamera, bo tudi tu zmagala vztrajna prizadevnost razgladenih ljudi, ki vedo, da s skupnim delom ob pomoči ljudske oblasti pri nas dosežemo vse. In takih ljudi je na vsem območju bodočega vodovoda iz dneva v dan več. Voda iz novega vodovoda bo že prihodnje leto veliko koristila tudi graditeljem avtomobilske ceste Ljubljana-Zagreb.

Košnja in žetev na Kočevskem

Muhasto vreme je tudi koscem na Kočevskem zelo nagažalo. Nekateri kmetovalci še sedaj niso pospravili prve košnje, kajti sušenje sena traja dolgo, večasih kar cel teden. Letošnja košnja je obilna, kakor že dolgo ne. Mnogi nimajo sena kam spravljati. Tudi otava bo letos kot vse kaže zelo dobra. V mnogih krajih so začeli žeti ječmen. Letina bo slabša od lani, ker je ječmen v mnogih krajih polegel še med cvetenjem. Posebne težave z žetvijo so imeli na državnem posestvu v Stari cerkvi, kjer so morali skoro ves ječmen požeti, oziroma pokositi s kosami. Zito je bilo tako poležano, da niso mogli žeti s stroji. Zato je šlo precej ječmena v izgubo. Tako letina pšenice bo letos na

Ribnica za Dan vstaje

Na Dan vstaje - 22. julija - so v Ribnici na skupnem grobišču odkrili spomenik. Pri slovesnostih je sodeloval častni vod ribniške garnizije in velikoštevilo prebivalcev iz Ribnice. Govorila sta tovariš Antik in predstavnik JLA. Sodelovala je tudi gasilška godbja iz Ribnice. Tega dne je bila slovesnost tudi na partizanskih grobovih pri Ribnici.

Nova železniška postaja v Kočevju

Gradnja nove železniške postaje v Kočevju dobro napreduje. Zaradi finančnih težav je delo spomladi skoraj popolnoma zastalo. Sedaj urejujejo notranjščino. Nova železniška postaja se bo vrstila med najlepše postaje v Sloveniji. Gradi jo SGP »Zidar« iz Kočevja.

Naročnike opozarjamo, da je naš tekoči račun pri MESTNI HRANILNICI v Novem mestu in ima številko 616-H-T-24

Zakaj gradimo tovarno vodnega stekla

Kako izdelujemo vodno steklo

Izdelava vodnega stekla je precej enostavna. Surovine se pomešajo v ustreznem užežnem razmerju, nato pa se jin dve do tri ure žge v pečeh pod visoko temperaturo (1200-1400 stopinj Celzija), dokler se ne spremene v enakomerno talino. Raztaljena masa se 'zpusti iz peči v posebne vozčke, nato pa se v posebnih prostorih shladi in strdi.

S tem je izdelava trdnega vodnega stekla končana ter se kot tako večkrat pošilja raznim potrošnikom. Ker pa se v industriji uporablja vodno steklo v tekočem stanju, ga je treba topiti, kar pa ni enostavna stvar, ampak zamotan kemični proces. Zato se vodno steklo topi vedno v isti tovarni, ki proizlaga trdno vodno steklo.

Trdno vodno steklo se topi v posebnih bobnih-avtoklavah, ki

se napolnijo s kosi trdnega vodnega stekla, vanje pa se spusti vodna para pod pritiskom do 10 atmosfer. Po treh urah je trdno vodno steklo raztopljeno, nato pa se pretoči in filtrira v posebnih stiskalnicah. Da pa se dobi zaželena gostota, se tekoče vodno steklo izpariva v posebnih izparilnih napravah, nato pa pošilja v železnih sodih potrošnikom. Vodno steklo se večkrat uporablja v prahu in ima tovarna posebne naprave za spraištev.

Za izdelavo vodnega stekla je kot surovina, z ozirom na količino, najvažnejši kremenčev pesek. Ta mora biti skrbno izpran in čist, vendar mu majhna količina železovega oksida ne škoduje.

Ostale surovine so razne naprijave in kalijeve soli.

Poleg teh se za izdelavo vodnega stekla rabijo precejšnje

količine premoga in nafte za gorivo v talnih pečeh

Zakaj bomo gradili tovarno vodnega stekla v novomeškem okraju?

Osnovna surovina za proizvodnjo vodnega stekla je kremenčev pesek, tega pa imamo prav v novomeškem okraju zelo veliko. Kvaliteta peska je zaradi maljnega odstotka škodljivih primesi (železo itd.) zelo dobra. Glede na razvoj poljstva za eksploatacijo kremenčevih peskov »Kremen« in uspešne poizkuse oplemenitenja teh peskov, je proizvodnja vodnega stekla popolnoma zagotovljena osnovna surovina in sicer v kvaliteti, ki popolnoma ustreza tudi izdelavi najbolj zahtevnega vodnega stekla.

Druga važna surovina je aznada ali pa sulfatne soli. Sodo izdeluje tovarna v Lukavcu (LR

Bosna) in se uporablja tudi v ostali steklarski industriji. Z ozirom na proizvodnjo »ovarne aluminija v Kidričevem bo sodne nemara primanjkovalo, kar pa proizvodnje vodnega stekla ne bo prizadelo, ker se lahko kot enakovredna surovina uporablja tudi natrijev sulfat (proizvod Kemične tovarne Hrastnik), ki je pa sedaj nekoliko dražji od sode.

Premog tovarna lahko dobavlja iz rudnikov Kanžarca, St. Janž ali iz Senovega, kar ne pomeni visokih transportnih stroškov.

Ker je proizvodnja vodnega stekla precej enostavna, ne zahteva veliko kvalificiranih strokovnih moči ter jih imamo v okraju samem dovolji.

V Sloveniji je potrošnja vodnega stekla iz leta v leto večja spričjo razvoja industrije in povečanja industrijske potrošnje. Perspektivni razvoj nekaterih industrijskih obratov in nova proizvodnja, tako n. pr. v tovarni Roto - Videm, obrata za izdelavo elektrod Zelezarne Je-

senice, proizvodnja perol'ota v novi tovarni »Belinka«, uporaba vodnega stekla pri izdelavi barv v kemični tovarni Domžale itd., nam kaže, da je treba zgraditi majhno moderno tovarno vodnega stekla, ki bi lahko zadovoljila vse potrebe naše industrije. Poleg teh potrošnikov bo samo novi Kemično-lesni kombinat v Zalogu pri Novem mestu uporabil letno okrog 2000 ton vodnega stekla, kar predstavlja sedanjo celoletno potrošnjo v FLRJ.

Z ozirom na vsa ta dejstva - osnovna surovinska baza, ki je na lcu mesta, velika potrošnja v kombinatu Zalog, kakor tudi povečanje potrošnje v bližnjih tovarnah (Roto - Videm), je postavitev tovarne vodnega stekla v novomeškem okraju popolnoma opravičljiva in pravilna.

Pri vsem tem pa moramo upoštevati še glavno - industrijsko zaostalost našega okraja in pa zaposlitev delovne sile, kar je tudi važen faktor za zgraditev nove tovarne.

Niko Križanec

Kaj je vodno steklo?

Vodno steklo je zmes, oziroma strnjena talina natrijevih ali kalijevih soli in kremenčevoga peska. To steklo se v vodi topli in ga v trgovinah skoraj vedno prodajajo kot tekočino, zato se tudi imenuje topljivo steklo, oziroma, kot je običajna raba, avodno steklo.

Za kaj ga uporabljamo

Sprva so vodno steklo uporabljali le kot zaščitno sredstvo proti ognju (leta 1823 so n. pr. z njim preplekali lesene dele in dekoracije münchenskega gledališča). Počas pa so si to surovino začele osvajati skoraj vse industrijske panoge. Danes ga uporabljajo čedalje bolj za najrazličnejše namene. Več all manj služi malone sleherni industrijski panogi, bodi kot leplilo, polnilo, kot čistilno, zaščitno, impregnacijsko sredstvo itd.

Pri nas uporabljamo vodno steklo zlasti v industriji mila, kot polnilno sredstvo pri izdelavi pralnih praškov, v papirni

industriji kot leplilo, ki ima precej prednosti pred organskimi leplili - je brezbarvno, ne gnije, ne hrani raznih parazitov, postane sčasoma celo nepopljljivo in je odporno proti vročini.

Tekstilna industrija uporablja vodno steklo kot obtežilno sredstvo za »svilo in čimž, za fiksiranje barv, za čiščenje jute, za zaščito proti ognju itd. Kovinski industriji služi kot zaščitno sredstvo železnih in aluminijevih konstrukcij, rudarstvu za oplemenitenje rud, kemični industriji za izdelavo umetnih brusov, nekaterih surovin itd. železarstvo ga uporablja za izdelavo elektrod-varilnih žic, zdravstvo za izdelavo nekaterih vrst tablet, živilska industrija za premaž pulpnih bazenov, pranje mlečarskih sodov, za vlaganje jajc in podobno. Lesna industrija ga uporablja za impregnacija in predvno, gradbeništvo pa za primes cementu ter kot odlično in ceneno sredstvo za utrjevanje terena.

Potočanom za njihov praznik: partizanski zdravo! Gorenjski otroci v Šmihelu pri Novem mestu

Obisk pri počitniški koloniji iz Tržiča

Leta hitro teko, vendar so spomini, hudi spomini iz slavni dni osvobodilne vojne, še tako živi, kakor bi se vse godilo včeraj.

Potoške vasice, kraji na skrajnem koncu Dolenjske, bi vedele mnogo povedati iz polne tekle dobe. Sedanjí rod, ki živi na tej revni kraški zemlji, je nemara preстал v zadnji vojni več, kakor vsi rodovi pred njim. Saj je vojna zdesetkala prebivalstvo in je bila hujša kakor črna kuga, ki je nekoč morila naše prednike. Mnogo junštva so pokazali ti ljudje v krvavih dneh revolucije. Smrt je kosila povsod, padali so sinovi pred očmi mater, možje vpricho žena, očetje vprico otrok; ljudje so umirali po taboriščih, gorele so vasi, toda ljudstvo je preneslo vse — ostalo je in zmagalo nad smrtjo.

31. julij so si Potočani zbrali za svoj občinski praznik. Letos ga bodo praznovali že drugič. 31. julij so si izbrali zato, ker je ta dan italijanski okupator pred 12. leti oropal in požgal najbolj zaveden vas Travnik (zgorelo je nad sto hiš ter še večje število gospodarskih poslopij). Ob istem času so Italijani ustrelili v sosednjem kraju Sodo 18 talcev, večinoma domačinov iz Travnika. Tega dne bodo Potočani nikoli pozabili. In prav je, da so si ga izbrali za svoj praznik.

Osvobodilno gibanje v Loškem potoku se je razvijalo v trdih pogojih. Vedeti moramo, da je bila klerikalna reakcija, na čelu z župnikom Pravharjem, zelo močna. Ze v zgodnji pomladi leta 1942 so klerikalci ustanovili postojanko bele garde, ki pa so jo partizanski odredi kmalu razbili ter se je na novo formirala šele po znani roski ofenzivi poleti 1942, s pomočjo Italijanov. Prvi organizatorji revolucionarnega boja v tem kraju so bili učitelji: Vrtačnik padel v partizanih 1942. Skok, kdaj je padel ni znano, ter še štirje učitelji, ki so bili ustreljeni leta 1942 kot talci. Na Hribu so bili med prvimi organizatorji Pajničev fantje, v Travniku Krumpljevi, Suštarjevi, pa cela vrsta drugih, ki vsi zaslužijo, da jim damo častni naslov prvoborcev v tem kraju.

Imeli smo jih tudi v Belih vodah, v Segovi in Srednji vasi, Retjah in Malem logu. Prvi borci od tod so šli v partizane že pozimi 1941-42. Spomladi 1942 je odšlo v partizane veliko število fantov in mož. Loški potok je po zaslugi partizanskih odredov, ki so operirali v tem kraju, v katerih so bili v večini borci iz Loškega potoka, bil osvobojen že spomladi 1942 ter je ostal svoboden vse do velike italijanske ofenzive leta 1943. Po kapitulaciji Italije 1943 so bili ti kraji s kratkimi presledki (nemška ofenziva novembra 1943; Nemci so ostali tu le malo časa, nekajkrat so na osvobojeno ozemlje pridrli tudi domobranci) popolnoma svobodni. Vsa oblast je bila v rokah terenskih in rajonskih odborov. Ljudstvo je svojo oblast podpiralo z vsem Pasivni Loški potok, ki more preživeti prebivalstvo s svojimi pridelki komaj dobrega pol leta, je takrat dal tisoče in tisoče kg vseh vrst živil za partizane, čeprav je bil kraj odrezan in ljudje niso mogli nabaviti hrane od drugod. Kraška zemlja je takrat žudežno rodila, dasi je bila, po vrh vsega, še slabo obdelana.

Tudi v Loškem potoku je bilo po osvoboditvi mnogo storjenega iz ruševin je zrasla nova in lepša vas Travnik hiše so obnovili tudi po ostalih vaseh. Na Hribu, ki je središče občine, so uredili električni mlin in obnovili stavbo, kjer ima svoje prostore občinski LO. V Travniku rastejo prvi zarodki lesne predelovalne industrije, tu je tudi tovarnica eteričnih olj. Se in še bi lahko naštevali uspehe, ki so kljub vsem težavam bili doseženi. Veliki so načrti za bližnjo bodočnost. Vse ljudstvo si prizadeva za preobrazbo in napredek svojega kraja. Družijo in podžiga jih zavest, da delajo in grade zase.

Za 31. julij, njihov občinski ljudski praznik, vsem tistim preprostim potoškim maternam, ki so dale partizanom zadnji košček kruha, očetom, ki so bili partizanom za voliče in kurirje in vsem potokim borcem najlepše čestitke za njihov praznik!

Karel Oražem

Od petega do 27. julija so uživali počitnice v Šmihelu pri Novem mestu otroci padlih borcev in žrtev fašističnega terorja iz Tržiča na Gorenjskem. Tu so bili osnovnošolski otroci, gimnazijci, vajenci, učenci strokovne in tovarniške šole. Razdeljeni so bili v pet grup po starosti in prijateljstvu, da je bilo več veselja pri igrar in izletih.

Zivljenje v koloniji se je odvijalo po programu, ki je bil pester in vsak dan izpopolnjen z igrami, izleti, športom in prijeto zabavo.

Ob deževnih dneh so se zabavali s sodobnimi igrami; zelo radi so poslušali upravnika, ki jim je pripovedoval spomine iz partizanskih let, manjšim pa je vzgojiteljica pripovedovala pravljice. Obiskali so Dolenjski muzej v Novem mestu, Kmet, solo na Grmu, Smarješke in Dolenjske toplice, partizansko bolnico v Podstenicah in samostan Pleterje pod Gorjanci. Izbrali so predvsem kraje, kjer so se borili njihovi očetje in matere; mnogi so žrtvovali tudi svoja življenja, da danes mladina lahko uživa lepe počitnice. Na vseh izletih jim je upravnik pripovedoval

o razvoju narodnoosvobodilne vojske, vse od nezlatih skupin do redne armade. Obiskali so tudi spomenik talcem in padlim borcem pri Rožu nad Šmihelom. Tu so lepo zapeli in prinesli cvetja. Večkrat so obiskali tudi Novo mesto, predvsem kopalnice.

Otroci so bili s takim programom zelo zadovoljni: »Vse je, flet'n', sam vreme nje. Le, so se pripravili na proslavo 22. julija v Šmihelu, kjer so sodelovali z nekaterimi točkami. Za recitacije so izbrali

predvsem pesmi Karla Destovnika-Kajuha, ki so jih zelo bčuteno podali. Pevski zbor je zapel nekaj partizanskih pesmi. Pevci pa so, tj Tržičani! Mali Simen, ki hodi v prvi azred, zna »zapet in pokazat Lisica je prav zvita zver«, tako, da se vsi zabavajo.

Tudi s svojimi vočitelji so bili zadovoljni; vsi so dobri in prijazni ljudje. Otroci so hvaležni Ukrajnemu odboru ZB v Tržiču, da jim je omogočil prijetne počitnice.

D. Z.

Kraveži vijov v boljših prostorih

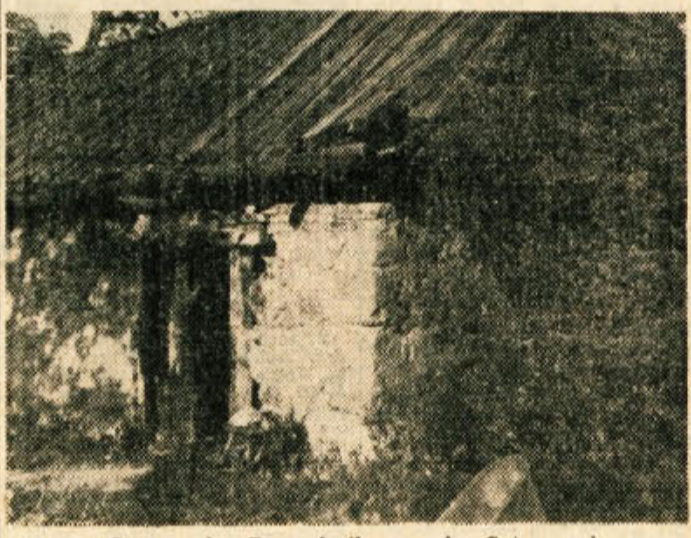
V Gotni vasi pri Novem mestu stanuje v napol razpadlem hlevu perica Ljubica Pesner z 12-letno hčerko in možem, ki je po poklicu brusar in v popravila tudi dežnike. Hlev, v katerem stanuje družina, nima stropa, zidovje pa je tudi sicer razdejano in piha v »stanovanje« takorekoč od vseh strani. Streho nad stanovanjem predstavljajo po dolgem položene deske na pol ožganem, polomljenem ostrižu; ob najmanjšem dežju zaliva revne stanovalce voda in jim uničuje že tako bomo imetje — dve postelji, mizo, omaro in polomljen, star štedilnik. Junija je poteklo že

leto dni, odkar je Pesnerjeva v nečloveškem stanovanju. Pohoščeno ji stoji na golih tleh in zaradi vlage dobesedno izdeležena. V letošnji hudi zimi so njej in deklici, ki je s prav dobrim uspehom izdelala 1. razred novomeške gimnazije, zmrznele roke, ker se v takem, na vse strani odprtem »stanovanju« sploh ni moč ogreti saj kuri Pesnerjeva, kadar bi tudi želela imeti toplo, naravnost pod nebo.

Krava, ki domuje v drugi polovici tega napol razpadlega hleva, ima boljše prostore. Prej je Pesnerjeva stanovala tam, kamor je lastnik zgradbe zdaj postavil kravo, ker baje

nima drugega prostora za hlev. Čudno, da bi se v celi Gotni vasi ne dobilo za revno družino čeprav skromno, a človeka dostojno stanovanje. Mar nihče nima v Gotni vasi sočutja, da bi pomagal revcu vsaj do primerno velike sobe? Pesnerjeva zaslužita z delom svojih rok toliko, da bi lahko plačevala najemino, želita pa si tudi kupiti primerno pohištvo, ki ga zdaj nimata kam postaviti. Otroka vzgajata lepo, saj je deklica navzlic tako hudim življenjskim pogojem dobra nčenka.

Naj bi tisti, ki obrekujejo revno družino, raje poskrbeli, da bi prišla do skromnega, stanovanja! Leto dni neresene zadeva Gotni vasi in njenim prebivalcem ni v čast!



»Stanovanje« Pesnerjevih na robu Gotne vasi

Obvestilo

Našim bralcem sporočamo, da je podjetje TELEKOMUNIKACIJE, Ljubljana — Pržanj, naročilo spodnji oglas s čestitkami za slavnostno število našega tednika, ki je izšla 16. tega meseca. Zaradi tehničnih ovir pa oglasa tega znanega podjetja, ki ima svoje obrate tudi v Sentjerneju in Semiču, nismo mogli objaviti v zadnji številki. Podjetju se hkrati zahvaljujemo za naklonjenost, ki jo izkazuje svojo podporo nadaljnjemu izhajanju našega lista.

Uprava
Dolenjskega lista

1,794.637 din za poplavljenec

Do 10. julija je 58 sindikalnih podružnic v novomeškem okraju zbralo za poplavljenca na Stajerskem 1.794.637 dinarjev, od 32 podružnic pa še nismo prejeli podatkov.

Zbrana vsota dokazuje visoko moralno zavest delavcev. Večina kolektivov je takoj po strahni katastrofi sklicala sestanke, na katerih so sklenili, da prispevajo svoj enodnevni zaslužek, poleg tega pa so sindikalne podružnice prispevale iz svojih fondov lepe vsote.

Sindikalno članstvo je prispevalo po kolektivih: SGP »Pionir« 548.300 din, Zeleničarji Novo mesto 164.830 din (postaja 18.100 din, kurilnica 32.700 din, Podjetje za vzdrževanje prog 114.630 din), Tekstilna tovarna 122.000 din, Tovarna lesnih izdelkov 81.200 din, Siviljarji 171.000 din, Sindikat uslužbencev državnih ustanov pri OLO-ju 78.430 din, Industrija perila Novo mesto 20.000 din, Tkalnica Šmihel 2.247 din, Opekarna Zalag 12.520 din, Opekarna Prečna 9.520 din, Opekarna Preleste 8.000 din, LIP — Zaga Straža 26.400 din, LIP — Avtopark Straža 18.358 din, LIP — Zaga Soteska 14.280 din, LIP Direkcija Novo mesto 5.300 din, Kremen 20.000 din, Kmetijska šola Grm 15.000 din, Kmetijsko posestvo Kleveč 4.700 din.

Kmetijsko posestvo Struga 2.000 din, G. G. Novo mesto 8.600 din, G. U. Poljane 40.000 din, G. U. Straža 22.950 din, G. U. Mokronog 10.000 din, G. U. Novo mesto 28.000 din, Peči — mesarji Novo mesto 11.500 din, Kovinarji Novo mesto 20.500 din, Sindikat vojaške delavnice 5.800 din, Sindikat obrtnikov Mirna peč 6400 din, sindikat obrtnikov Mokronog 9160 din, Mizarji Novo mesto 2300 din, Krojači — Sivilje Novo mesto 5.700 din, Kamnoseki Novo mesto 5.304 din, Sindikat ševjarske zadruge Dol. Toplice 30.150 din, Gostinci Novo mesto 18.985 din, Gostinci Smarješke Toplice 5.000 din, Trgovci Novo mesto 21.400 din, Narodna banka in Državni zavarovalni zavod Novo mesto 8.110 din, Sodišče, tožilstvo, Kazensko pobojševalni dom in UDV 27.000 din, uslužbenci Trebnje 10.000 din, uslužbenci Sentjerne 3.000 din, Bolnica Novo mesto 30.150 din, Zdravstveni dom 8.730 din, Pošta 16.150 din, Costarji Novo mesto 10.580 din, Avtoproenet Novo mesto 10.000 din, Društvo profesorjev 3.000 din, Društvo učiteljev 10.000 din, KO obrtnih delavcev Novo mesto 5.000 din, OSS 10.000 din, Društvo upokolenecv Novo mesto 5.000 din, DU Sentjerne 1.525 din, DU Dvor 1.500 din, DU Mokronog 242 din, DU Vel. Loka 128 din.

Smeh je pol zdravja

Zdravnik dr. Attison je pričel razpravo, v kateri ugotavlja na podlagi študija in izkušenj, da je vesel in prireden smeh za človeško dolgo življenje in zdravje silno važen. Smeh olajšava pritisk krvi na srce in ugodno sprosti vse telo. Dokazano je, da smeh odlično pospešuje delovanje mnogih žlez v človeškem telesu. Znano je tudi, da si bolniki po operaciji hitreje in bolje opomorejo, če so vesele narave.



INDUSTRIJSKO PODJETJE ZA ELEKTROZVEZE TELEKOMUNIKACIJE

LJUBLJANA - PRŽANJ

POŠTNI PREDAL: 376 **TELEFON: 32-214, 32-215, 32-208**

DELOVNI KOLEKTIV NAŠEGA PODJETJA S SVOJIMI OBRATI:

**SEMIČ, SENTJERNEJ, SEŽANA,
LJUBLJANA - JEŽICA**

ČESTITA K PRAZNIKU PROSLAVE
DNEVA VSTAJE IN 10.
OBLETNICE ZASEDANJA SNOS
V BELI KRAJINI

vsem delovnim kolektivom, svojim odjemalcem ter poslovnim prijateljem, posebno pa še prebivalstvu na teritoriju, kjer se je začela borba proti fašističnim osvajalcem



Ob obletnici Dneva vstaje 22. julija bomo proslavili tudi sadove izgradnje socializma in gospodarskega napredka naše domovine

IZ NAŠIH KRAJEV

Neumnost, lahkovernost ali zloba?

V okolici Škocjana govore, da je 15. julija prišel v vas Zloganec avto, naložil nekaj otrok, in jih odpeljal neznanu kam... Nekateri ženske pripovedujejo, da je bilo otrok za poln tovorni avto. V Kronovem pa vedo, da je bil to ameriški avto z gangsterji, ki kradajo otroke.

peljal nazaj, se jima zahvalil in nadaljeval vožnjo, ne da bi slutil, da bodo ljudje zaradi tega dvignili toliko prahu.

A. S.

Iz Adlešičev nam pišejo

13. julija je prišla v Adlešiče ekipa Radia Koper, da bi posnela na magnetofonski trak tamburški zbor »Adlešička tamburica«. Ker so bili člani pri zvetih in košnji, je bilo treba precej

Stara bolezen...

Stara dolenska bolezen še vedno razsaja: kmetovalci se ob sejmih napijejo do nezavesti. Posledice te bolezni bodo zelo občutne za Jožeta Zeberta iz Raviš — na sejmu v Škocjanu je prodal vola za 37.000 din. V gostilni je dolgo popival, potem pa je obležal nezavesten na cesti, kjer so mu ukradli ves denar.

-o-

adlešičke tamburice Mirka Ljubica zastopnik Radia Ljubljana in ga naprosil, da bi posneli tamburški zbor na magnetofonski trak. Dogovorila sta se za 18. juli dopoldne. Posneli so adlešičke in belokranjske pesmi in plesne. To povabilo je tamburškim v čast in tudi v korist.

Novice s Sinjega vrha

V vasi Draga so dolgooprtniki odnesli posestniku Rudolfu Laknerju iz kleti 10 litrov slivovice. Kaže, da ne pomaga nobena ključavnica, treba je samo čakati, kdaj se bodo ti ptički ujeli na limanice.

Gasilska četa Sinj vrh je pripravljena

Z izkupičkom si bo nabavila potrebne cevi in ostalo gasilsko orodje.

P. Z.

Zgodba o ustreljeni lisici, ki je spe oživila

Zgodba o ustreljeni lisici, ki je spet oživila, se je dogodila — tega še ni tako dolgo — nekje na Kočevskem. Stric Vidmar je bil strasten lovec in je šel tudi onega dne na lov. Sreča mu je bila mila, pod strehom je padla lisica. Urno jo zbaše v nahrbtnik in »hajdi«

k svoji stari. Sprejela ga je na pragu in radovedno ogledovala poln nahrbtnik: »Hej, stari, kaj si pa danes ustrelil?« »Ej, mati, lisico, pravo lisico, tako lep kožušček ima, tebi bo ravno prav za ovratnik.« Ko to govori, razveže nahrbtnik. Tedaj pa je lisica švignila mimo presenečenega lovca Vidmarja v ljubo prostost z zdravjo kožo: strel ji je namreč samo omamila. Kožušček pa bo namesto Vidmarjeve mame še naprej grel lisico. Če kdo ne verjame, da se je to res zgodilo, naj gre vprašat Vidmarjevo mamo, ki še do današnjih dni nima lisčina kožuha. (m)

Gasilci vsem društvom do Oslinice, ribniški pa do Dobrege polja.

Društvo kategorije B je petnajst. Ta društva bodo delala na svojih področjih in pomagala društvom kategorije C, ki nastajajo po vaseh. Društva bodo imela tudi karte, na katerih bodo zaznamovana naselja njihovih gozdnih in vsi vodni izvori. Vse te sklope in poživitve dela na terenu bodo izvedli kot pripravo na proslavo obletnice gasilstva na Kočevskem: Kočevska reka proslavlja 70-letnico, Kočevje 75-letnico in Ribnica 60-letnico svojega gasilstva.

C. M.

70 let že delajo gasilci v Kočevski Reki

11. julija so praznovali gasilci iz Kočevske reke 70-letnico svoje organizacije, ki vključuje štiri gasilska društva. Nekdaj so imeli na Kočevskem tudi v gasilstvu besedo Nemci, ki so gledali na Slovence s prezirnom. Ti so bili zato v majhnem številu organizirani v gasilskih društvih. Danes so društva v rokah novo naseljenih ljudi, ki delo dobro vodijo. Za napredek gasilstva se zelo zanima Uprava državnega posvetstva Snežnik, ki je pomagala društvu v Štalcirjih s trideset tisoč dinarji, dala pa mu je tudi osemdeset metrov cevi.

C. M.

Predgrad ob Kolpi

18. julija nas je obiskal Invalidski pevski zbor iz Ljubljane, ki je priredil koncert v dvorani zadržnega doma. Pelj so partizanske pesmi. Dvorana je bila polna hvalečnih poslušalcev. Po koncertu se je Mirko Rauh v imenu občinstva pevcem prisrčno zahvalil za lepo petje, tovarišiči Marija Vajs in Marija Terčar pa sta nagradili pevce z lepimi šopki. Občina Predgrad in ZB sta pridelali pevcem skromno večerjo. Pred odhodom so pevci zapeli pod »Zupanovo lipo« še eno partizansko pesem.

Isti dan so ob osmi uri zvečer v zadržnem domu vrtili zdravstveni film, ki ga je spremljala zanimava razlaga. Tudi to pot je bila dvorana prepolnjena.

Lep življenjski jubilej Dolenjca v Ameriki

Kot poročila Glas naroda, je v Clevelandu 6. junija letos praznoval 92. obletnico rojstva Luis Saje, doma iz Goriške vasi pri Mirni peč. V Ameriko se je odselil pred 65-timi leti.

Proslava prvega občinskega praznika v Zagradcu

Svoj prvi občinski praznik je ljudstvo zagraške občine dostojno proslavilo. Delo na polju je počivalo. Ljudje so prihitali na sedež občine, da bi čimbolj svečano proslavili svoj prvi praznik.

V petek, 16. julija so ob štirih zjutraj imeli v Zagradcu in Ambrusu budnico. Ob sedmih so se začele zbirati v Zagradcu partizanski mladiči predvojske vzgoje. Ob 8. uri je bila pod predsedstvom predsednika občine Zagradec, Lojzeta Orla, slavnostna seja. Na seji so bili navzoči tudi predstavniki ljudske oblasti, stari borci in aktivisti, ki so v času NOB delali na področju Žužemberk-Zagradec. Na seji so bili tudi zvezni ljudski poslanci za novomeški okraj inž. Jože Levstik, dr. Jože Benigar, Ivo Krevs in predstavniki ZB.

Predsednik je poudaril, da je občinski ljudski odbor na predlog občinskega odbora izbral 16. julij za občinski praznik v spomin na zmago, ko je dvajset partizanov pod vodstvom narodnega heroja Efenke in komandirja Čiča, danes podpolkovnika JLA, napadli pri Zagradcu močno italijansko patroljo in jo strahovito potokli. Italijani so imeli 100 mrtvih in ranjenih in so se kmalu nato iz Zagradca za stalno umaknili. V tej borbi je padel samo en partizan, doma iz Zagradca.

Po slavnostni seji je bila žalna komemoracija na pokopališču, kjer leže partizani in aktivisti, ki so padli na tem področju. Spominjski govor je imel Hrvat Ivan, predsednik ZB Zagradec. Nato se je razvila povorka, ki je odšla na slavnostni prostor, kjer je bilo veliko manifestacijsko zborovanje. Na tribuni so

bill tudi inž. Jože Levstik, predsednik OLO Novo mesto Viktor Zupančič, republiški poslanec in sekretar OK ZKS Novo mesto Franc Pirkovič, predsednik ZB Zagradec Ivan Hrvat in ostali stari aktivisti in borci.

Slavnostno zborovanje je pričel predsednik občinskega ljudskega odbora Lojze Orel, ki je prisrčno pozdravil navzoče predstavnike ljudske oblasti, množičnih organizacij, stare borce in aktiviste. Nato je govoril dr. Benigar, ki je med ukupnih del na tem terenu. Orisal je delo OF v Zagradcu v času NOB in poudaril uspehe partizanskih borcev. Inž. Jože Levstik je zahvaljeval občanom občine Zagradec veliko uspehov pri utrjevanju gospodarske moči občine. Za njim je Franc Pirkovič čestital k prazniku in kratko očitral veliko nalogo, ki je pred nami, to je ustvarjanje novih oblik organov ljudske oblasti — komun. Obrazložil je, kaj je komunizem in zakaj je pravzaprav danes potrebn.

Po programu se je razvila na slavnostnem prostoru prosta zabava, gasilsko društvo Zagradec pa je imelo gasilsko vajo. Popoldne je bila kulturna prireditev v novem zadržnem domu. Nastopili so pevski zbor iz Ambrusa, pionirji iz Zagradca in Ambrusa in mladinci iz Zagradca.

Prebivalci občine Zagradec se zahvaljujejo vsem, ki so kakor koli pomagali, da je proslava občinskega praznika tako lepo uspeša.

Razpis službenih mest za stalne cestarje

Na osnovi 15. člena Uredbe o ureditvi javne cestne službe v LRS (Uradni list LRS, št. 41-1953 in odločba OLO Novo mesto, del. št. I-2817-51 z dne 14. maja 1954)

1. na cesti št. 1508 (Rete-Brusnice-Gaberje-Mail Slatniki) službeno mesto in to v odseku od km 0,000 do 3,500 (OBLO Brusnice). 2. na cesti št. 1515 (Novo mesto-Kronovo-Zameško) 2 službeni mesti v odsekih: od km 6,000-9,000 (OBLO Trška gora) in od km 9,000-12,000 (OBLO Šmarjeta) in 3. na cesti št. 1535 (Bršljin-Zalog) 1 službeno mesto na odseku: od km 0,000-3,500 (OBLO Prečna).

Interesenti morajo izpolnjevati naslednje pogoje: odstužen vojaški rok, starost ne nad 35 let, spolno izobrazba naj 2 razr., osnovne šole ali 2 razr. gimnazije; zadeljena je izobrazba v zdravstvi, tesarski ali sorodni stroki.

Prav rad, pa ga sam potrebuje. Vse informacije se dobijo pri cestnih nadzornikih. Novo mesto, 14. 7. 1954. Okrajna cestna uprava Novo mesto

Kolonija Zveze borcev v Šmarjeti

Tudi letos preživljajo otroci, povečini partizanske sirote, del svojih počitnic v Šmarjeti. Sprva je bila družina prav majhna, ker nekateri starši in skrbniki niso hoteli poslati otrok za tri tedne od dela v kolonijo. Počas se je število večalo; prihajali so še otroci iz Dolenjskih Toplic, Mokronoga, Trebnjega, Gotne vasi in od drugod. Zdaj jih imamo 44. Nekateri so se kar težko privadili. Nikdar še niso bili nikjer in niso mogli versko

jet, da jim je ZB pripravila tri tedne počitka, veselja in zabave. In kako živimo? Hrano imamo zelo dobro in za vsakega dovolj. Ob lepih dneh se dopoldne hodimo kopat v Šmarješke toplice, popoldne pa spoznavamo okolico. Tako smo si na primer ogledali državno posestvo Klevče. Tudi na Dan vstaje smo se pripravili. Z avtomobilom smo šli v Titov rojstni kraj Kurnovec, z vozovi pa v Sentjernej na konjske dirke. Imamo zelo nam pestro potekajoči dnevi. Upamo, da bo vsakemu ostal v lepem spomynu čas, ki ga je preživel v šmarješki koloniji.

K. M.

Posnemanja vredno dejanje jurjeviških fantov

V Ribniški dolini je še lepa stara navada med fanti, da gredo dekletu na večer pred poroko zapet pod okno, ženin pa mora namesto neveste plačati odkupnino. Tako je tudi v Jurjevici. Jurjeviški fantje so zadnje nedelje »zaslužili« tolar 1.000 din, ki so ga oddarili Gradbenemu odboru za gradnjo gasilskega doma v Jurjevici, namesto da bi ga »pretopili« v gostilni. Fantje zaslužijo vso pohvalo in bi bilo lepo, da jih v podobnih primerih posnemajo tudi fantje v drugih krajih.

(m)

Umrl je eden najstarejših bralcev našega lista

21. julija je umrl v Cegelnici pri Novem mestu Janez Zupančič, upokojeni želez-



Iz Šentjerneja

Pretelko nedeljo je končala svoje delo ekipa Geografskega inštituta iz Ljubljane, ki je proučevala osnovno ekonomsko in geografsko problematiko naše občine. Delo je vodilo pet asistentov Akademije znanosti in umetnosti in ljubljanske univerze s sodelovanjem petnajstih študentov univerze. Delale so tri skupine. Prva je raziskovala nastanek reliefa (oblike površin), prirodnoznanstvena svojstva pokrajine, klimatske prilike, vprašanja vode in preskrbe naselij z vodo. Druga sekcija je proučevala način agrarnega izkoriščanja, tretja pa se je bavila s študijem neagrarnih gospodarskih panog, to je obrti, industrije, trgovine, turizma, šolstva in seveda tudi z gibanjem prebivalstva, z vprašanjem delovne sile itd.

Gospodnje novomeškemu vodovodu

Da so zadnje čase v dobavi vode razne omejitve, bo najbrže vzrok v različnih popravilih in velikih obnovitvenih delih na vodovodu, ki se jih je s hvalvrednim pogumom in vztrajnostjo lotil ljudski odbor mestne občine. Če je treba, znamo seveda potprediti. Novomeške gospodinjice pa ne razumemo, zakaj se prekinitev v dobavi vode ne bi moglo urediti tako, da bi bili ljudje vendarle zadovoljni.

Primer naj pojasni naše želje: prejšnji petek je po hišah ob Cesti komandanta Staneta obveščal nameščenec vodovoda, da vode ne bomo imeli v petek od 13. ure do sobote opoldne. To je bilo okoli desetih dopoldne, že ob 11. uri pa ni bilo iz pip nitih kapljice vode. Ker je v eni uri vsi nismo mogli nastreči, smo bili več kakor 24 ur brez nje. Če se obveščajo, da vode ne bo, naj se držijo vodovodni uslužbenci! (tudi tega, kar sami razglajajo! Prizadete gospodinjice

Uspele konjske dirke v Šentjerneju

Letošnje konjske dirke 18. julija so bile v znamenju lepega vremena in lepih konj. Prireditvenemu odboru, zlasti predsedniku dr. Jukiču Saju se je posrečilo, da je privabil številne tekmovalce, ki množično gledalcev pokazali izvrstne primere umne konjere in razne spretnosti. Ta lepa športna prireditvev je povsem uspešna. Rezultati so bili naslednji: I. dirka: Okrajni ljudski odbor Novo mesto — enovprezna voznja za 2-letne kasaške konje iz Okrajne nove mesto in Krško, Proga 1200 m: 1. Abri — vozač in lastnik Kosač Janez, 2. Briška — Radko Vinko, 3. Miška — Kržičnik Peter, 4. Jasna — Deržič Marjan. II. dirka: Gorjanci — enovprezna voznja za 4 do 12-letne kasaške konje, Proga 2200 m: 1. Vitka — Aranjoš Stjepan KK Zagreb, 2. Veska — Matič Stjepan, KK Zagreb, 3. Rojka — Gerđak Jože, Kobilarna Turništče, 4. Amelija — Tkačev Stefan — Kobilarna Turništče. III. dirka: Občinski ljudski odbor Šentjernej — enovprezna voznja za 3 do 12-letne kasaške konje, ki še niso dosegli časa 1:30, Proga 2000 m: 1. Dinica — Tkačev Stefan, Kobilarna Turništče, 2. Larisa — Kodela Franc, 3. Dita — Lipelj Franc, lastnik Balon Ivan, 4. Marička — Premelč Andrej. IV. dirka: Matija Gubeč — enovprezna voznja za 3-letne in starejše topokovne konje iz okrajne Novo mesto in Krško, Aronga 1600 m: 1. Dana — Racman Alojz, 2.

V. dirka: Madina. Enovprezna amaterska voznja za 3-letne in starejše kasaške konje za članice in mladinke klubov za konjski šport FLRJ, 1800 m: 1. Gena — Pinoza Jelka, kobilarna Turništče, 2. Pontos — Munko Lilijana, 3. Elko — Cartagine Eljana, KK Zagreb, 4. Nita — Vodin Sonja. VII. dirka: Edinstvo. Preponska golopska dirka za 4-letne in starejše konje JLA, LM in klubov za konjski šport FLRJ, Proga 2000 m. Pet prepon iz šibja v višini 0,90 m: 1. Adem — Cetina Peter, KK Celje, 2. Como — Bagarič Oto — KK Celje.

VI. dirka: Partizan. Enovprezna voznja za 3 do 12-letne kasaške konje, ki tega niso dosegli 6000 din nagrad. Tozalinini handicap, Proga 2900 m: 1. Perjana — Kerin Franc, 2. Elko — Segula Franc, 3. Dita — Lipalj Ivan — Balon Ivan, 4. Pontos — Matič Stjepan — Munko Tomo, 5. Nita — Aranjoš Stjepan. IX. Concours Hippique. Preskakanje zaprek kat. »F« za 4-letne in starejše konje JLA, LM in klubov za konjski šport FLRJ. Osem zaprek, deset skokov, višina zaprek od 0,90 do 1,10 m: 1. Cica — Marušič Zdravko, KK Zagreb, 2. Moro — Lidija Barišič, KK Zagr.

Most in Rusi

Svedska in Danska sta sklenili zgraditi 6400 metrov dolg most, ki bo spajal glavno mesto Danske, Kopenhagen, in švedsko mesto Malmo. Rusi pa takoj hudi. Po radiu so takole napadli graditev mostu: »Ta most bo služil povezavi nevtralne Svedske z Dansko, ki se je predala v službo atlantskemu imperializmu.« Ubogim mostu (ali pa ubogi komentator moskovskega radia)

III. dirka: Kasaške konje za članice in mladinke klubov za konjski šport FLRJ, 1800 m: 1. Gena — Pinoza Jelka, kobilarna Turništče, 2. Pontos — Munko Lilijana, 3. Elko — Cartagine Eljana, KK Zagreb, 4. Nita — Vodin Sonja. VII. dirka: Edinstvo. Preponska golopska dirka za 4-letne in starejše konje JLA, LM in klubov za konjski šport FLRJ, Proga 2000 m. Pet prepon iz šibja v višini 0,90 m: 1. Adem — Cetina Peter, KK Celje, 2. Como — Bagarič Oto — KK Celje.

DOLENJSKI OBČINSKI VALE

KINO Kino KRKA Novo mesto Od 30. julija do 2. avgusta: ameriška komedija »Glej tička«. Od 3. do 5. avgusta: angleški kriminalni film »Trenutek obupa«.

Kino Črnomelj Od 30. julija do 1. avgusta: »Carrie«. Od 3. do 5. avgusta: »Pavlja«.

Kino Jadran Kočevje Od 30. julija do 1. avgusta: ameriški film »Proti vsem zastavam«. Od 4. do 5. avgusta: ameriški film »Henriček Braig«.

Kino Loški potok 31. julija in 1. avgusta: ameriški film »Viva Zapata«.

MALI OGLASI PRODRAM parcelo 22 arov, 40 m blizu kandijske postaje. Priznana za stavbeni prostor. Mihalič Marija, Smihel 23 pri Novem mestu.

PRODRAM dve nedovršeni trodelni okni 170x150 cm in 10 m gumijastih cevi za pretakanje vina brez brenke. Grobovec Franjo, Novo mesto, Lopenska št. 15.

PRODRAM lep vinograd z zidanico in sodi v Ljubnem, pri Uršnih selih. Ponudbe na naslov: Potiček Marija, Salka vs 90, p. Kočevje.

PRODRAM najboljšemu ponudniku vinograd na Trški gori, 2400 m², delno zasajen. Javite naslov na upravo lista pod »Mlad nasad«.

PRODRAM poceni spalnico iz trdega lesa. Naslov pri upravi lista. KUPIM bencinski motor za mlavec in za pogon cirkularja za žago. Jerič Jože, Dol. Dobrava 17, p. Trebnje.

Izjava Moja žena Neseke Marija, rojena Klevišar iz Gumberka, je 23. marca letos odšla od mene in živi pri Antonu Kosu, Vinica pri Šmarjeti. Izjavljam, da ne bom plačnik nobenih dolgov, ki bi jih naredila v mojem imenu. — Alojz Neseke, Gomila 11, občina Šentjerneja.

Preklic Podpisani Zgone Janez, zavratac na železniki postaji v Ljubljani, preklicujem neresnitve govorce, katere sem širil zgoraj Garbič Marico iz Metlike. Zahvaljujem se ji, da je odstopila od tožbe. — Zgone Janez.

Obvestilo Fotograf Erjavce iz Stične se priporočam za fotografiranje javnih prireditev. Stavbe, družine, nagrebne prireditve fotografirati na posebej naročeno. Duma v ateljeju izdelujem vsa fotografska dela, prefotoigram stare slike, izdelujem povečave, in barvam v naravnih barvah. Amaterjem izdelujem strokovno in poceni. Naslov iz Obzov pri Dol. Toplicah, Erjavce — Stična.

Razpis Gradbeno in obnovitveno podjetje GOP Novo mesto, Gerdešičeva 6, sprejme takoj 3 zidarske vajence 1 tesarskega vajenca in 1 pleskarskega vajenca. Podjetje bo prevajalo k stroškom vzdrževanja vajenca za časa učne dobe. Za podrobnosti naj se zainteresirani obrnejo na upravo podjetja GOP Novo mesto. GOP Novo mesto

OBJAVA Kmetijsko posvetstvo OZZ Novo mesto-Trška gora sprejme takoj vestnega kravarja in konjarja prosti ugodni plači po tarifnem pravilniku posestva. Prednost imajo občke osebe, ki znajo moliti. Ponudbe pošiljate na naslov: Kmetijsko posvetstvo OZZ Novo mesto-Trška gora, pošta Otočec ob Krki. Uprava posestva

Zahvale Okrajni odbor Rdečega križa Slovenije za okraj Kočevje se najbolje zahvaljuje vsem podjetjem in ustanovam v okrajju, ki so s svojimi materialnimi ali denarnimi prispevki pripomogli k uspešnemu srečlovoju. S tem se pripomogli marsikaterega socialno šibkega otroku, ki zaradi težav na morju in poplavljenem v Celju, za kar je namenjen čisti doček srečlovoju. Posebej smo dolžni zahvaliti OLO Kočevje, Podjetje »Odpad« Kočevje, LIP-u, rudniku, šivilji, kleparski in mizarjski delavnic, upravi drž. lovišč, KZ Jurjevica in Vel. Lašče, podjetjem v Sodralski, Zdravstvenemu domu, Trgoprometu in Mestnemu magazinu Kočevje, SGP Zidarsko Kočevje in ostalim, ki so nas s izdatnimi prispevki pri tej izvedbi podprli.

Najlepše se zahvaljujem upravi Dolenjskega lista v Novem mestu, ki skrbi za naročnike in za prvo denarno pomoč ob nesreči. Zahvaljujem se tudi DOZ za hitro izplačilo 6.666 din, katere sem prejel kot odškodnino za invalidnost pri nesreči. — Vida Gregorič, Nadlesk 44 p. Stari trg pri Raketu.

Gibanje prebivalstva v Novem mestu V času od 11. do 18. julija je bilo rojenih 18 dekcev in 13 deklic. Poročila so bila 7, umrlo 3. Stari vasi pri Šentjerneju — dekca, Breznikar Rozalija iz Sv. Helene — dekca, Križe Marija iz Občje pri Toplicah — deklica, Smalječ Rozalija iz Dragutsia — deklica, Mišjak Milka iz Vrha pri Ljubnem — deklica, Brajkovič Jožeta iz Gor. Vrhnolja — dekca, Krevs Antonija iz Cilpoha pri Trebelnem — deklica, Stičnjak Neža iz Grobovec — deklica, Spolar Jožica iz Mirne peč — dekca, Kolenec Pepca iz Trstenika — deklica, Medic Rozalija iz Doblje — dekca, Smolčič Francka iz Dobrnika — deklica.

Od 19. do 25. julija so rodile: Kočevar Vida iz Novega mesta — dekca, Penca Francka iz Malega Slatnika — dekca, Kapč Neža iz Občje pri Dol. Toplicah — dekca, Gajdovec Kristina iz Sel pri Strazi — deklica, Paterlin Tina iz Kočevja — dekca, Snever Mircja iz Češče vasi — dekca, Vimpolšek Eleonora iz Ljubljane — deklica, Novek Gabrijela iz Stopenje pri Škocjanu — deklica, Vrtičič Neža iz Fraprot pri Šentjerneju — dekca, Malnarčič Danica iz Omote pri Semiču — dekca, Sprogar Elka iz Črnošnjah — deklica, Kos Ana iz Cerovega jezga — deklica, Vidmar Pavla iz Kočevja — deklica, Suštaršič Marija iz Gor. Lakovnic — dekca, Staniša Stanica iz Novega mesta — deklica, Hribar Marija iz Tržišca — dekca, Slak Olga iz Obzov pri Dol. Toplicah — dekca. — Porok ni bilo.

Gibanje prebivalstva v Črnomlju V času od 3. do 10. julija je bila rojena sta dekca in en dekček. Poročila sta se: Lužar Alojzij-Marjan, delavec iz Kopa, in Zunič Antonija, delavka iz Pavličev. Umrli je: Zunič Katarina, gospodinja iz Pavličev, 92 let.

IZ NOVOMEŠKE PORODNIŠNICE Od 13. do 19. julija so rodile: Miklič Alojzija iz Višnje gore — deklica, Čamut Marija iz Obča pri Toplicah — dekca, Snolčič Just iz Loga pri Mokronogu — dekca, Zoretič Francka iz Javorovca — deklica, Zupančič Jožeta iz Biške vasi — deklica, Mikec Francka z Malega Slatnika — deklica, Pučelj Ivanka z Radovice — deklica, Nosan Franciška z Račevca — dekca, Stefančič Angela iz Gor. Vrhnolja — deklica, Lešnjak Marija iz Dol. Vrhnolja — dekca, Zagoberc Marjeta iz Dol. Stare vasi pri Šentjerneju — dekca, Breznikar Rozalija iz Sv. Helene — dekca, Križe Marija iz Občje pri Toplicah — deklica, Smalječ Rozalija iz Dragutsia — deklica, Mišjak Milka iz Vrha pri Ljubnem — deklica, Brajkovič Jožeta iz Gor. Vrhnolja — dekca, Krevs Antonija iz Cilpoha pri Trebelnem — deklica, Stičnjak Neža iz Grobovec — deklica, Spolar Jožica iz Mirne peč — dekca, Kolenec Pepca iz Trstenika — deklica, Medic Rozalija iz Doblje — dekca, Smolčič Francka iz Dobrnika — deklica.

Od 19. do 25. julija so rodile: Kočevar Vida iz Novega mesta — dekca, Penca Francka iz Malega Slatnika — dekca, Kapč Neža iz Občje pri Dol. Toplicah — dekca, Gajdovec Kristina iz Sel pri Strazi — deklica, Paterlin Tina iz Kočevja — dekca, Snever Mircja iz Češče vasi — dekca, Vimpolšek Eleonora iz Ljubljane — deklica, Novek Gabrijela iz Stopenje pri Škocjanu — deklica, Vrtičič Neža iz Fraprot pri Šentjerneju — dekca, Malnarčič Danica iz Omote pri Semiču — dekca, Sprogar Elka iz Črnošnjah — deklica, Kos Ana iz Cerovega jezga — deklica, Vidmar Pavla iz Kočevja — deklica, Suštaršič Marija iz Gor. Lakovnic — dekca, Staniša Stanica iz Novega mesta — deklica, Hribar Marija iz Tržišca — dekca, Slak Olga iz Obzov pri Dol. Toplicah — dekca. — Porok ni bilo.

Viktor Pirnat:

Kuliršmit Bobnar

Enadnikljivi šaljevec Stembur je imel v Kandiji št. 4 soseda Franceta Bobnarja iz »Kolenbruna pri Iblan« (Fužine), kot se je možak rad pohvalil. Bil je srednjevelik lep mož z močnimi brki, mehko dušo in go-

Kmet iz Zihovega sela mu je potožil, da ga peče v želodcu. »Dohtar, da je premečkal, pokazati mu je moral jezik in končno je moščček priznal, da ga rad lucka. »Samo dva kozarca na dan, če

Sedela sta nekoč na gostilniškem vrto, od koder se tako lepo vidi na Krko, na Breg in na kapitelj, ter zbujala šale. Pa se je približal neznan kmetič s klobukom v roki in povabil Stemburja na očet svoje hčere. Zauzabil se je gostilničar, kaj? Je previdno potipal Stembur.



Podgorski Penca, šentpeterski Bojane in kandijski Stembur pred 50 leti

renjsko govorico. Po poklicu kovač se je naučil tudi zdraviti živino ter se je rad imenoval in podpisoval »kuliršmit«. Saj veste, da se je tam v letih okoli rojstva tekočega stotletja po naših mestih še močno nemškutarilo. Kmetje so mu kratko rekali »živinski dohtar«.

»Vejo, gospod Stembur, so nekoč zdravili moja konja.«
»No, pa pridite s tistim konjem pomel« je pokroviteljsko pristal na povabilo.

»Pa ne bo mogoče, gospod Stembur! je žalobno pripomnil kmetič. »Tisti konj je crnil...«
»Požgečkalo je Bobnarja pri srcu — pa le prehitro se je v pest smejal spet Stembur.

Bobnar je bil podčastnik pri novomeških purgarjih. Na Telovcu je novomeška mešana garda delala paradu pri procesijah. Od vseh najlepša je bila v bližnjem Smetelu. In smeheljski župnik Peterlin je med drugo gospodo povabil tudi purgarjske oficirje in podoficirje na slavnostno pojedino, ki jo je priredil vsako leto na imenovani praznik. Navzoči so bili vsi mestni in vaški odličniki in tudi Bobnarja je doletela čast. Seveda tudi Stemburja ni manjkalo, saj je bil župan največje občine na tedanjem Kranjskem, in ta je bila prav smeheljsko-stopiška občina. Za svečano pogrnjeno mizo sta si sedela Stembur in Bobnar ravno nasproti. Strelgal je gostom sam župnik Peterlin.

Prišli so na mizo beluši, po domače spargli. Vešti Stembur je takoj opazil, da so že stari. Bilo je že proti koncu njihove sezone, postali so trdi kot biči.

»Gospod župnik! Bobnar ima zelo rad sparglje! je nujno in zgovorno opozoril Stembur v strahu, da bi jih ne dobil preveč na krožnik. In gostoljubni župnik jih je nasul Bobnarju z obema rokama. Zaman se je revez branil in zahvaljeval. Saj niti vedel ni prav, kaj je to.

»Konec hiše se je smehljala in vabila košata češnja, polna slastnega rdečega sadu, ki je pravkar dozorel. Ozrl se je kmetič na drevo in na »dohtarja« ter velikodušno pripomnil:
»Kar na češnjo naj se spravijo, gospod, in naj zobjejo, kolikor hočejo!»
»Pogrejo je Bobnarja do podplatov.
»Kaj, vraga, za dva krajcarja jih je cela družina sita! se je zadržal na obnemega kmetu. Pobrjal je svojih sedem živinozdravniških češpelj in užitajen pokazal hrbet nevaležni kmetiji. Spet dve uri poštene hoje, potem pa je v Stemburjevi gostilni poplaknil svojo jezo.

»Senti-nernejskega polja je prišel k njemu kmet po »rcničev«. Konj mu je kajšjal.

- Postavil se je Bobnar sredi veže in poklical svojo pomočnico: »Malca, piši!
Truzenpulver cvaj lot, Bitesole auh cvaj lot, Galmucburcelpulver . . . fir lot, Svefelpi cvaj lot, Misse szuzem! Cvaj lefel foi auf hobel.

Po naše bi se to nekako takole rečlo:

- Drusenpulver (slovenskega imena nisem mogel ugotoviti). (Pršaše, ki vsebuje brinje, encian, Kleinovo apno, grško seno, kumino itd.) 2 lota, (lot je bil tedanja mera.)
Grenka sol tudi 2 lota, Kolmež v prahu 4 lote, Zvepoln cvet 2 lota.
Zmešaj! Dve polni žlici na ovsu.

»Gospod župnik! Bobnar ima zelo rad sparglje! je nujno in zgovorno opozoril Stembur v strahu, da bi jih ne dobil preveč na krožnik. In gostoljubni župnik jih je nasul Bobnarju z obema rokama. Zaman se je revez branil in zahvaljeval. Saj niti vedel ni prav, kaj je to.

hočeš se kaj časa tlačiti travlo mu je zabil Bobnar.
»Čez mesec dni sta se srečala v Novem mestu in Bobnar ga je pobaral, kako je kaj z njegovim zdravjem, ali se drži njegovih navodil.
»Koliko ga cukneš vsak dan?« ga je še potipal.
»Samo štiri kozarce! se je pohvalil kmet.
»Štiri? Kako to, saj sem ti vendar predpisal samo dva?«
»Že, že, pa so mi gospod Stembur predpisali tudi dva . . .!»
Povedati je namreč treba, da se je Stembur dobro razumel na zdraviljenje živine in je bil kot tak med Dolenjci zelo upoštevan. Svojim pivskim gostom pa je pri kozarcu tudi rad pomagal z nasvetom za zboljšanje zdravja.
In prav »poslovna konkurenta« sta si bila soseda. Kljub veliki razliki v letih sta se imenitno razumela. Na tihem pa sta se — povsem človeško! — seveda je radovala, če je sosedu kje spodrsnilo.

400 let boroveljskih puškarjev

»Slovenski vestnik«, glasilo Slovenske Koroške, poroča, da so pred nedavnim v Boroveljch na Koroškem proslavili 75-letnico strokovne puškarške šole. Jubilejna slavnost je bila združena s počastitvijo boroveljske puškarške obrti, ki obstaja že 400 let. Slavnost je bila v kinodvorani, ki je bila zasedena do zadnjega kotička. Proslavi so prisostvovali tudi deželni glavar Wedenig, minister za prosveto dr. Kolb, zvezni svetnik Sima, deželni svetnik Rader itd.



22. julija je letalski general Vlado Matetič odkril pred postajo v Crnomlju lep spomenik letalcem

»Zasavski vestnik« poroča, da se je v vasi Doberljevo, občina Cemsenk, pripetil neverjeten, a vendar resničen dogodek: Jože Razboršek se je 10 let skrival pred ljudmi in pred oblastjo.
1943. leta je bil Razboršek mobiliziran v nemško vojsko. Kmalu je prišel v Kulm na Poljskem, kjer so ga pripravili za fronto. Nemške čete so se na ruski fronti umikale in prišle spomladu 1944 v Romunijo. Tudi Razboršek je bil med njimi. Tu se je prehladil in zbolel. Ko se je v bolnišnici nekoliko opomogel, je dobil 14-dnevni dopust in napolnito do Celovca. Nemška propaganda ga je popolnoma osvobodila in prepričala o vsemogočnosti vojna: tudi, če bodo Nemci z njim izgubili, se bodo vsi lahko vrnili na domove. Tako se je Razboršek v Celovcu odločil za beg domov. Doma si je uredil skrivališče: letno v hiši pod streho, ziskpo pa v senu na kozolcu. Sestra Marija mu je prinašala hrano in časopise — bil je seznanjen z vsem dogajanjem v svetu. Ponoči je prihajal iz svojega skrivališča po 10. uri zvečer in se oddaljal največ 15 metrov od hiše. Noben sosed ni vedel zanj.
Ob koncu vojne je bil seveda presenečen, toda še vedno je

Deset let se je skrival

zauopal v tretji rajh in se ni hotel prijaviti oblastem. Čakal je na spremembo, ki je pa ni bilo. Kljub temu, da ni imel ničesar nad seboj, in je vedel, kako se godi drugim, ki se pripravijo novi oblasti, ni imel poguma, da bi to storil tudi sam. Brat Lojz in sestra sta ga k temu večkrat nagovarjala, toda brez uspeha. Ob popisu prebivalstva jima je naročil, naj popisovalcu rečeta, da ga pogrešajo in da o njem ničesar ne vedo.
Sedaj pa se je Razboršek prijavil oblastem. Nič se mu ni zgodilo — prost je in dela na posestvu. Nemška propaganda pred njegovo bojazljivost in neodločnost so mu ukrade 10 let svobode in s tem — življenja.

Moštveno prvenstvo Dolenjske v šahu

V okviru moštvenega prvenstva Slovenije v šahu bodo organizirana moštvena prvenstva pokrajnin, katerih prvaki se bodo potem pomerili za naslov moštvenega prvaka Slovenije za leto 1954. Moštva Dolenjske so razdeljena na dve skupini. V prvi skupini tekmujejo društva iz Beke krajine (Crnomelj, Metlika) in Kocevške (Kočevje, Ribnica), v drugi skupini pa društva iz ostale Dolenjske (Novo mesto I. in II., Trebnje, Stična, Straža, Krško).
V I. kolu se pomerijo: I. skupina: Crnomelj—Metlika in Kocevje—Ribnica. II. skupina: Stična (Ivančna gorica)—Trebnje. Svoboda (Straža)—Novo mesto II., Novo mesto I.—Krško.
Vsako moštvo šteje 8 šahov. Dvobojni bodo v krajih, določenih po sporazumu med nasprotnikoma. Zmagovalec v I. skupini igra ta med seboj, enako v II. skupini. Finalno srečanje mora biti do konca avgusta, ker se bo septembra začelo moštveno prvenstvo Slovenije. Društva opozarjamo, da takoj organizirajo dvoboje, da ne bo nepotrebnih zamud. M.

»Kaj, vraga, za dva krajcarja jih je cela družina sita! se je zadržal na obnemega kmetu. Pobrjal je svojih sedem živinozdravniških češpelj in užitajen pokazal hrbet nevaležni kmetiji. Spet dve uri poštene hoje, potem pa je v Stemburjevi gostilni poplaknil svojo jezo.

»Konec hiše se je smehljala in vabila košata češnja, polna slastnega rdečega sadu, ki je pravkar dozorel. Ozrl se je kmetič na drevo in na »dohtarja« ter velikodušno pripomnil:
»Kar na češnjo naj se spravijo, gospod, in naj zobjejo, kolikor hočejo!»
»Pogrejo je Bobnarja do podplatov.
»Kaj, vraga, za dva krajcarja jih je cela družina sita! se je zadržal na obnemega kmetu. Pobrjal je svojih sedem živinozdravniških češpelj in užitajen pokazal hrbet nevaležni kmetiji. Spet dve uri poštene hoje, potem pa je v Stemburjevi gostilni poplaknil svojo jezo.

»Konec hiše se je smehljala in vabila košata češnja, polna slastnega rdečega sadu, ki je pravkar dozorel. Ozrl se je kmetič na drevo in na »dohtarja« ter velikodušno pripomnil:
»Kar na češnjo naj se spravijo, gospod, in naj zobjejo, kolikor hočejo!»

»Konec hiše se je smehljala in vabila košata češnja, polna slastnega rdečega sadu, ki je pravkar dozorel. Ozrl se je kmetič na drevo in na »dohtarja« ter velikodušno pripomnil:
»Kar na češnjo naj se spravijo, gospod, in naj zobjejo, kolikor hočejo!»

»Konec hiše se je smehljala in vabila košata češnja, polna slastnega rdečega sadu, ki je pravkar dozorel. Ozrl se je kmetič na drevo in na »dohtarja« ter velikodušno pripomnil:
»Kar na češnjo naj se spravijo, gospod, in naj zobjejo, kolikor hočejo!»

»Konec hiše se je smehljala in vabila košata češnja, polna slastnega rdečega sadu, ki je pravkar dozorel. Ozrl se je kmetič na drevo in na »dohtarja« ter velikodušno pripomnil:
»Kar na češnjo naj se spravijo, gospod, in naj zobjejo, kolikor hočejo!»

MANIFESTACIJA BELOKRANJSKIH ŠPORTNIKOV

Ob proslavi 10. obletnice prvega zasedanja SNOS je bil na stadionu v Crnomlju atletski nočni miting, ki so se ga udeležili tudi gostje iz Novega mesta, Karlovice in Ljubljane. Rezultati so pod povprečjem, kar je razumljivo, saj v luči reflektorjev in v mrzli noči ni bilo mogoče doseči dobrih rezultatov. Za presenečenje bi smeli poskrbeti Marko Plet, vendar je smel senol, da se je kopje dotaknilo žice in padlo z malenkostnim pospeškom 66 m! Met je moral ponovljati, a je kljub temu dosegel prvo mesto.
Rezultati: 1000 m: Tratak (Odred) 2:51,6; Prezelj (Zeliezničar, Karlovac) 2:58,8; Simončič (TVD)

Brzoturnir za društveno prvenstvo

V nedeljo dopoldne je bil brzoturnir za prvenstvo novomeškega šahovskega društva za mesec julij. Po uspehu naših šahovstov v Crnomlju smo pričakovali, da bo zanimanje za brzoturnir naraslo, zato preseneča zelo slaba udeležba na brzoturnirju za prvenstvo društva.
Seet udeležencev je odigralo dvokrožni turnir, pri katerem se je zopet izkazal Slavko Sitar, ki je, razen poraza s Kranjom, dosegel sva zmagi.
Vrstni red: 1. Slavko Sitar 9 točk, 2. Tone Škerlj 7 in pol, 3. Kržan 6 točk, 4. major Popovič 4 točke, 5. Avsec 3 in pol, 6. Vodopivec.
V petek, 30. t. m. bo brzoturnir za prvenstvo novomeškega okraja, na katerega so vabljeni tudi igralci iz Trebnje, Mirne peči in Crnomlja. Brzoturnir se bo začel točno ob osmih zvečer. M.

Uvoz pšenice in bombaža iz ZDA

Za zagotovitev prehrane našega prebivalstva bom letos nabavili v ZDA za 7 milijonov in 400.000 dolarjev pšenice. Za potrebe naše tekstilne industrije pa bom uvozili iz ZDA za 1 milijon 600.000 dolarjev bombaža. Ladijski prevozi tega blaga bodo veljali približno 1 milijon dolarjev.

Tovarna za konzerviranje rib

V iki blizu Opatije bodo s pomočjo FAO (ameriška organizacija za pomoč tujini) dogradili tovarno za konzerviranje rib s sušenjem v dimu. Gradbeni stroški bodo znašali 20 milijonov dinarjev. Dnevna zmogljivost tovarne bo 30.000 škatel. To bo prva tovarna te vrste v FLRJ.

Ob novi knjigi

Trdinovega Zbranega dela

Nekaj tednov pred smrtjo je pisatelj Trdina v lastnem življenjskem opus napisal tele besede:

»Prišel sem na Dolenjsko z namenom, da študiram v tej glavni in največji koreniki Slovenstva našo narodnost in značaj in sploh vsa svojstva našega plemena. Za to učenje mi je dajalo prilike že moje stanovanje v Bršljinu. Moj hišni gospodar Florijan Virk je odprl krmno precej prirodo in potrdil se je stari pregovor, da nova metla dobro pometa. Naša krmna se je napolnila z gosti akoro vsak dan... Pazljivo sem vleknel na usesa njih pogovore, ki so me hitro seznanili z nazori, nadlogami in željami dolenskih kmetov... Najbolj so me kratkočasi božja pota, ker na njih spozna človek najljubšo dobro in slaba svojstva našega naroda pa tudi zato, ker se nahajajo čisto na hribih, ki so me veselili že od nekdaj. Prav posebno pa me je zamikala Trška gora... Gorjanci so se mi priljubili posebno zato, ker niso enolična gora, ampak polni razlik in izprememb, tu divji, tam ljubki, idilni, tukaj kamnita puščava, ondaj prekrasen obširen cvetnik.

— Mene je to hribovje tako očaralo, da sem si ga izbral za domovino svojim bajkam in povestim... Trudil sem se, da stare narodne nazore pomozim in obogatim z idejami napredujočega časa: z rodoljubjem, svobodoljubjem, slovenstvom, slovinstvom, s hrepenenjem po pravi in vseh drugih zakladih, ki pospešujejo človeško blaginjo.

Tako je Trdina jasno povedal, čemu je jeseni 1867 prišel s prijateljem Virkom na Dolenjsko, kaj je počel kot 37-letni upokojenec, kaj je videl, slišal in spoznal in kako in čemu je snoval nesmrtno bajko in povesti o dolenskem človeku in dolenski zemlji. In prav ta dela, nastala v novomeški dobi, prinaša pred nedavnim izišli šest zvezek Zbranega dela, ki ga je v redakciji prof. Janeza Logarja izdala Državna založba.

Na 330 straneh je objavil urednik Verske bajke, stare in nove in prvo polovico Bajk in povesti o Gorjancih. Za lažje razumevanje je z nenavadno vestnostjo in večjo roko zbral nad sto strani opomb, ki jih bo z zanimanjem bral zlasti dolenski človek; v njih je pojasnjen postanek del, viri, ki se jih je posluževal pisatelj, pa tudi osebe, ki jim ni hotel navesti pravih imen, ker so bile one ali njihovi sorodniki še živi in pod. Opombe kažejo, kako se urednikova metoda ob novih izkušnjah tedaj bolj izpopolnjuje. Tako bomo v raz-

meroma kratkem času imeli po zaslugi urednika pred seboj celotno izdajo Trdinovega dela, kakršno je toliko let snoval že pred vojno novomeški rojak dr. A. Turk, a je ni mogel realizirati...
Knjiga se že dobi v knjigarnah in velja v platno vezan izvod 520 din. Kolikor mi je znano, povpraševanje po knjigi ni tako, kot bi moralo biti. Cena bo marsikomu v resnici prevelika, vendar pa moram izkušnje povedati, da je prav na Dolenjskem le preveč takih ljudi, ki radi poudarjajo Trdinovo ime, pa njegovo delo v resnici zelo malo poznajo, včasih celo nič. In vendar je prav ta pisatelj bolj kakor marsikateri drugi namenil svoje delo predvsem ljudstvu. L. R.



21. Julija zvečer je tovarišica Vida Tomšič odkrila na stavbi Prosvetnega doma v Metliki spominsko ploščo slovenskih novinarjev in grafikov

Zdravstvena ekipa v Adleš čih

15. julija je obiskala občino Adlešiči zdravstvena ekipa Centralnega higienskega zavoda iz Ljubljane. Skupno s tukajšnjo medicinsko sestro so obiskali več hiš v Marindolu, Bednju, Sošaričih, Jankovčih in Fučkovih. To so vaši, v katerih je najbolj zaostala higiena stranišč in greznil. Svetovali so ljudem, naj se obrnejo na odbor za male asanaacije v Crnomlju, kjer bodo dobili strokovno vodstvo in tudi finančno podporo za izboljšanje higienskih prilik. Pregledali so tudi več otrok in stanovani. Zvečer bi morali predvajati v Adlešičih zdravstveni film z razlago dr. Sevnika. Zaradi okvare pri električni napeljava, ki je nastala že pred nekaj meseci (pa ni bilo nikogar, ki bi poskrbel za popravilo), je bila množica Adleščičanov prikrajšana za poučni film. Dr. Sevnik je kljub temu ljudem, kar ob petrolejki povedal mnogo ko-

ristnega v zvezi s higieno, nogo dojenčkov in doraščajočih otrok. Vsi so z velikim zanimanjem sledili predavatelju.
Adlešičke matere so sklenile, da bodo tovariša predavatelja še naprosile za tako koristna predavanja. —ml

DROBNE ZANIMIVOSTI

75 dirkalnih konj je zgorelo v Chicagu je pred nekaj tedni nastal požar v hlevih, kjer so bili dirkalni konji. 75 teh konj je zgorelo v planjenih.

Svojevrstna budilka
Sviciarska tovarna ur Ernest Borel et. Co. je dala na trg posebno vrsto budilk. Ura ne zvoni, pač pa zbudil človeka z nekakšnim ščipanjem. Ura se nekaži na roki, kjer mora biti tudi med spanjem. Na mesto zvonce ima ura poseben vzvod, ki udarja nosilca po koži in ga tako prebudi.

OKROGLE BODIČASTE

Oče sinu: »Glej sinko, ko sem bil v tvojih letih, nisem pobajal na ples. Večkrat sem jel brez večerje spat, pa tudi svojega avtomobila nisem imel!«
Sinko: »Najbrž bo res očka, toda poglej koliko si na boljšem, od kar imaš mene.«
Na škafkem pokopalšču je Kitajec položil na grob svojega očeta polno skledo kabanega riža. Američan, ki je na sosednjem grob položil isopek rože, se je obrnil h Kitajcu:
»Kdaj bo tvoj oče vstal in pojedel ta riž?«
»Prav takrat, ko bo vstal tvoj in poduhal rože, ki si mu jih prinesel.«
Neka klepetava ženska je upralsala slavnega izumitelja Edisona.

ali je res, da je on prvi izumil govoreči stroj.
»Ne, je odgovoril Edison, »takičen stroj je prva izumila narava. Jaz sem samo prvi izumil stroj, katerega lahko človek ustavi, kadar hoče.«
»No, pozabil sem celo rokavice, danes pojenjam pa res samo neumnosti!«

STANE GABROVEC:

NAJSTAREJŠA ZGODOVINA DOLENJSKE

Manjše posode iz stive gline nadaljujejo tradicijo keltskih civilizatornih dobrin, posode iz rdeče in rumene gline pa so rimsko industrijsko blago. Namenoma sem napisal »industrijsko«, ker so bile izdelane resnično »ovarniške«, to je v večjih podjetjih, zato seveda — tej keramiki ni več čara individualnih oblik, ki nam dela privlačne prazgodovinske posode, izdelane vse na roko. Industrija uniformna: amfore, to je posode z dvema ročajema, ki jih vidite tu razstavljen, niso sedaj nobena posebnost Dolenjske. V katerikoli muzej na svetu pridete, povsod najdete sedaj prav take posode. Te amfore s koničastim dnom so služile za olje in vino; v njih so velika podjetja pošiljala svoje blago po vsem svetu. Na neki taki amfori iz Welsa lahko beremo: OI (IVA) NIG (TRA) EX DUL (CI) EXSELLENS, prevod lahko dobite na vsaki moderni konzervni škatli: črna olive, sladko vložene, prvovrstna kvaliteta. Podobno včasih na steklu, n. pr. Sentia secundula fecit Aq (ulle) vitr (a) ali po naše tovarna stekla v Akvileiji. Revez, ki je take in podobne stvari lahko gledal samo v izložbi, pa je nepotešen in z grenkim spoznanjem napisal na svojo svetilko (ta je bila najdena v Ptuj, danes je v graškem mu-

zej) v latinščini, s katero danes noben petošolec ne bi našel milosti: pauperis cena pane, vinu, radice ali po naše: vino, kruh in redkvice revežu večerjica.

Podobno značilno mešanje industrijsko-rimskega blaga z domačim ilirskim oz. keltskim lahko vidite tudi v naslednjih vitrinah, ki prikazujejo arheološke najdbe iz Novega mesta, Vrhpolj pri Sentjerneju in drugih krajeh iz okolice Sentjerneja, St. Lovrenca, Stične, Rake. Kot rečeno pa so to samo slučajne najdbe. Če bi bilo vse to gradivo sistematično in znanstveno izkoptano, bi lahko dobili dosti natančno sliko o razmerju staronaseljencev in novonaseljencev.

Od večjih postojank vidite lahko tudi Trebnje (Praetorium Latobiorum) — zadnja vitrina na levi strani zgoraj — spodaj pa Mihovo, postojanko, ki je bila močno naseljena že v prazgodovinski dobi. Najvažnejše gradivo pa je žal dane na Dunaju, in ga niti dobro ne poznamo. V zadnji mizici na desni strani je razstavljen rebrasta čaša iz barvnega stekla, gotov uvoz iz severne Italije, iz Novega mesta pa značilne rimske olenke in posode, ki so keltska dediščina v rimskem svetu.

Na sredini desne strani je razstavljena napisna grobna plošča, za katero se moramo zahvaliti uvidenosti posestnika Zupančiča iz Straže pri Sentrupertu. Našel jo je pri oranju na svoji njivi in o najdbi vestno obvestil muzej. Napisna plošča, ki je pokrivala grob, je iz II. stoletja. Napis se glasi: Togivepus Opatati filius et Melissa, Cal filia, vivi fecerunt sibi et Sperato filio, annorum XVIII all v

prevodu: Togivepus Opatov sin in Melissa, Gajeva hčerka, sta napravila spomenik že za življenja sebi in svojemu sinu Speratu, staremu 18 let. Tudi sama imena lahko mnogo povedo: Oče ima ilirsko ime, mati grško, sin rimsko! Sin je umrl star 18 let.

Prva omara na desni strani nam kaže grobno rimsko orodje in okras: nože, ključavnice, škarje, pasne sponke, zaponke, zapenčke, ogrlice, majhen bronast kipec Venere, večinoma vse iz Drnovega, zastopana pa so tudi druga najdišča: Stična, Smarjeta, Slepšček, Novo mesto.

Naš pregled Dolenjskega muzeja smo končali. V njem pogrešamo najdbe dobe preseljevanja in naselite Slovencev. Zal je ta čas arheološko na Dolenjskem še do mala neznan. Iz Gorjancev v bližini Sentjerneja poznamo ledvičaste pasne sponke, ki so iz dobe preseljevanja, v Smarjeti je bilo najdeno nekaj uhanov, ki jih lahko primerjamo starejši skupini blejskih, torej ugetnejo biti prvi dobiti bivanjci Slovencev na tej zemlji že v VII. stol. Ivo Pirkovič je med vojno v Jutru in pred kratkim v Slov. poročevalcu oživel spomin na Kušljanovo najdbo izpred več kot 50 let iz Zidanega Gabra v Gorjancih, ki je nemara prav tako iz časa naselite Slovencev. Zal, danes tega ne moremo več kontrolirati. Prve dokazane staroslovenske najdbe imamo danes na eni strani v Crnomlju, na drugi pa pri Sv. Križu nad Litijo in Sv. Križu nad Moravčami.

Dolenjski muzej je odprl svoja vrata in vsa vabla, da si v njem ogledate znamenitosti dolenjske zemlje iz preteklosti. Zvezane so z njo, zrastle so iz nje in so ustvaritev ljudi, ki jim je bila Dolen-

jska hraneča mati. Prebivalci, za ilire sem to želel predvsem pokazati, so zaradi tega stopili z njo v ustvarjalen odnos, v zvestobi do nje so ustvarili kulturo, ki je bila v svojem času velika in vodilna. Ni bilo to ne prvič ne zadnjič, da je imela Dolenjska vodilno vlogo tudi v širšem prostoru. Spomnite se le na Čad, ko smo dobili Slovenci prvo tiskano knjigo. Zaradi tega vem, da bo Dolenjska svoj muzej vzljubila in čutila ob kulturnih ostankih preteklosti tudi vzmeti, ki so to kulturo rodile, torej ne v najmanjši meri zvestobo in ljubezen do te zemlje, ki je danes slovenska. Toda visoka dediščina nalaga tudi dolžnosti. Dolžnosti spoštovanja do dediščine, ki smo jo sprejeli in kateri je sedaj dal dolenjski muzej gostoljubno streho. Toda muzej ne more in neče sprejeti vsega. Spomeniki preteklosti ostajajo tudi tam, kjer so nastali in ne želijo biti le propadajoča razvalina, ampak kličejo po kulturnem odnosu. Ali razumemo vedno ta klic? Morda je preizkusni kamen za našo plemenito tekmo s kulturo preteklosti. Sedaj imamo sredi najbogatejših arheoloških najdišč, katerih gradivo je včasih odhajalo na Dunaj in so ga raziskovali dunajski znanstveniki, muzej, ki mora postati desna roka slovenskih znanstvenih ustanov. Postati sam znanstveno središče Dolenjske, kjer bodo sodelovali vsi: slednji kmet, ki bo o vsaki najdbi takoj obvestil muzej, kot muzejski sodelavci v ožjem in širšem smislu, kd bodo iz tega gradiva ustvarjali znanstvene podobe naše preteklosti, ki naj pomaga razumevati in ustvarjati tudi sedanost in bodočnost.

(Konec)